

Chrząszcze okolicy Eczmiadzinu,

Erywańskiej gub., Kaukaz pld. (Zakaukazie).

Coléoptères du Gouvernement Eriwan (Caucase méridional).

podał

Dr. WITOLD EICHLER (Pabjanice).

W miejscowości powyższej spędziłem okres od 13 X 1915 do 24 VII 1916 r., w charakterze lekarza wojskowego podczas europejskiej wojny. — Czas wolny od zajęć obowiązkowych poświęcałem kolekcjonowaniu chrząszczy, a mianowicie od 13 X do 27 X 1915 r. i od 3 III do 24 VII 1916 r.

Okres zimowy z powodu strasznego błota — grunt gliniasty — absolutnie wszelkie wycieczki uniemożliwiał.

Właściwie Eczmiadzinem nazywał się klasztor ormiański oraz miejsce stałego zamieszkania katolikosza, przedstawiciela najwyższej władzy duchownej ormian prawosławnych, sama zaś osada nosi nazwę Wagarszapat. Eczmiadzin leży na wysokości 2837 stóp nad poziomem morza, na równinie, otoczonej na odległości kilku do kilkunastu kilometrów wzgórzami, stopniowo i znacznie dalej przechodzącymi w wysokie góry. Na południe leżą doskonale widoczne duży i mały Ararat.

Grunt gliniasty, poprzerzynany strumykami lub sztucznymi kanałami i rowami, miejscami mniej żyzny, twardy i skalisty, z osadami soli na powierzchni. Mieszkańcy uprawiają pszenicę, bawełnę i kukurydzę. Z drzew, oprócz owocowych, jak morele, brzoskwinie, pigwy oraz winogrona, najczęściej widzi się topolę. Z roślin — motylkowate, dziewanna, lepidium, suaeda, alhagi, centaurea, achillea, piołun i rozmaite osty. Wykaz z powyższej miejscowości jest częściowo ciekawy dlatego, że Eczmiadzin leży w t. zw. stepowym okręgu wschodniego Zakaukazia¹⁾. Mianowicie okręg ten ciągnie się wzdłuż rzeki Araksu wąskim pasem, nieco rozszerzając się na północ od Araratu i tworząc niewielką przestrzeń z typową aralsko-kaspijską fauną, właściwą stepom wschodniego Zakaukazia. W tem rozszerzeniu leży właśnie Eczmiadzin; sam zaś okręg nas interesujący, zaczyna się już od Derbentu,

¹⁾ K. A. Satunin. O zoogeograficznych okrugach kawkazskawo kraja. Izwiestja Kawk. Muzeja. T. VII. 1913.

leżącego na zachodnim brzegu morza Kaspijskiego i obejmuje doliny Kury pod Tyflis i Araksu, tworząc od Ordubadu na wschód od Dżulfy wąski pas, graniczący z Persją.

Geologicznie stepy tego okręgu niedawno były jeszcze pokryte morzem, które cofnęło się w okresie polodowcowym, tak że stepowa fauna tego okręgu należy do najmłodszych formacji Zakaukazia. Bogatsza fauna płaszczyniana znajduje się tylko w pobliżu rzek w ich dolinach.

Podczas wycieczki przyrodniczej po Kaukazie w 1914 r., odbytej z p. Józefem Milicerem, spędziłem czas od 30 V do 4 VI w Dżulfie, na granicy Persji; napotkane tam gatunki umieszczam również w niniejszym wykazie, jako z miejscowości, należącej do tegoż okręgu.

Wycieczki wszystkie odbywałem pieszo z wyjątkiem jednej dłuższej do Alikoczaku, oprócz tego 2 dni kolekcjonowałem w Erywaniu.

W określaniu zbiorów dopomogli mi w znacznej mierze pp. Dr. A. Fleischer z Brna, zmarły E. Reitter, W. Łuczniak z Kijowa, oraz F. Zajcew, ówczesny entomolog Tyfliskiego Muzeum, który dał mi możliwość oprócz tego pracowania w niem w ciągu kilku miesięcy 1918 r., dzięki czemu miałem sposobność zaznajomienia się z fauną koleopterologiczną Kaukazu. Wszystkim tym osobom, oraz p. Woronowowi, botanikowi Muzeum Tyfliskiego za określenie niektórych gatunków roślin, składam na tem miejscu wyrazy podziękowania.

Miejscowości, w których zbierałem oraz ich skróty w tekście są następujące:

E. — Eczmiadzin w promieniu mniej więcej 4 km.

S. — Samagar, wioska o 4--5 km na zachód od E.

Sz. — Szirabad, wioska przy szosie o 8 km od E. po drodze do Erywania.

O. — Oszagan, wioska o 12 km na północ, w kierunku Alagezu.

Ka. — Karpi, wioska za Oszaganem.

I. — Iłan-czałan, wioska o 18 km powietrznych od E. za O., ok. 4000 stóp n. p. m.

K. — Kałacza, wioska około 4000 stóp nad poz. m., o kilka km na półn.-zach. od Iłan-czałanu.

A. — Alikoczak, wioska o 12 km powietrznych na północ od Iłan-czałanu, ok. 5000 stóp n. p. m.

Ch. — Chatunarch, wioska o 6 km na pld. od E. w kierunku stacji kolejowej.

Zw. — Zwartnoc, miejscowość o 2 km od E. przy szosie do Erywania.

Er. — Erywań, miasto gubernialne, o 18 km od E. w kierunku płn.-wsch.

Dż. — Dżulfa, na granicy Persji.

płd. — strona południowa, płn. — północna, w. — wschodnia, z. — zachodnia; wzg. — wzgórze; p. k. — pod kamieniami, ekskr. — wypróżnienia, jeśli nie dodane jakie, należy rozumieć bawole. — Jeśli rok nie wskazany, należy rozumieć 1916.

CICINDELIDAE ¹⁾).

Co się tyczy przedstawicieli tej rodziny, to godne zaznaczenia jest późne ich zjawianie się, gdyż pierwsze egzemplarze spotkałem dopiero 4 VI.

C. germanica L. — E. na łąkach, O. wąwóz nad rzeką 7 VI—24 VI, wogóle pospolita; a. *obscura* Fall. — tamże, 8 egz.

C. deserticola Fall. — Ch. na skamieniałym gołym gruncie, zawzięcie odbywające łowy na czarne mrówki, 10 VI i 18 VI, obficie.

C. melancholica F. sbsp. *caucasicola* Lutschn. — E. ogrody, Zw. nad wodą 21 VI, 5 egz.

C. sublacerata Solsky, sbsp. *laevithoracica* W. Horn. — E. 4 VI—24 VI, obficie na suchym, twardym gruncie, skąpo porośniętym. Łuczniak ²⁾ nie znajduje różnicy między powyższą rasą, a postacią typową, co zdaje się być słusznem.

C. caucasica Ad. — Dż. 30 V—4 VI 1914.

C. fischeri Ad. a. *apicalis* Beuth. — E. z. płd., O. zawsze tylko nad rzekami, Dż. 30 V—4 VI 1914, 12 VI, 14 VI, 7 egz.

C. lunulata F. — E. 1 egz. zeszloroczny, martwy, p. k. 9 IV.

C. litterata Sulz. v. *sinuata* Panz. — E. 18 VI, 1 egz.

¹⁾ Cała kolekcja chrząszczy z E. i Dż. znajduje się w moich zbiorach, poza zbędnymi dubletami.

²⁾ V. Lutschnik. Materialia ad cognitionem faunae Cicindelidarum Caucasi (Extrait du „Bullet. du Musée du Caucase“, Mai 1915).

CARABIDAE.

Calosoma brevisculum Mannh. v. *orbicuatatum* Motsch. — A. 2 V, 1 egz. na świeżo zoranem polu.

Carabus maurus Ad. — E. 16 X — 25 X 1915, 13 III — 8 VI, A. 2 V; jedyny spotkany przeze mnie przedstawiciel rodzaju *Carabus* Latr., w okolicy E.; pospolity pod kam., na drogach, polach, padlinie, eksk. ludzkich.

Notiophilus pusillus Wat. — I. 27 V, 1 egz. p. kam.

Scarites eurytus Fisch. — E. 4 VI — 17 VI, tylko w tym okresie i w jednym miejscu, mianowicie 2½ km od E. w lewo od szosy, prowadzącej na stację, na suchym i twardym gruncie, w kanałach pod kam., a kilka egz. w świeżych ekskrem. bawolich, pożerające *Onitis humerosus* i *Gymnopleurus* sp. Faktem tym stwierdza się, że nie jest to chrząszcz wybitnie nocny, za jakiego go niektórzy autorzy uważają; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

Sc. terricola Bon. — E. p. k., 1 egz. 20 X 1915; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

Sc. planus Bon. — E. p. k. na polach pospolity od 31 III — 8 V; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

Clivina fossor L. v. *ovipennis* Chd. — Er. 10 X 1915; Sz. 5 IV p. k.

Dyschirius nitidus Dej. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

D. laeviusculus Putz. — E. p. k. 5 III, nad wodą 31 III, wysiany z liści 9 III, w lot 7 VI; Ch. nad rzeką z roślin nadwodnych 10 IV, pojedynczo. Dla Kaukazu nowy.

D. luticola Chd. — E. wsch. płd. z roślin na łące wilgotnej; 2 egz. 9 VI.

Brosicus cephalotes L. sbsp. *semistriatus* Fisch.-W. — E. p. k. 24 X 1915, 12 IV, tylko 2 egz., gdy w Tyflisie b. pospolity; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

Bembidium quadricolle Motsch. — O. nad rzeką 8 VI i 14 VI po 1 egz.; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

B. colchicum Chd. — E. płu. zach. 1 egz. w lot 29 V.

B. lampros Hrbst. v. *properans* Steph. — E. park katolikosa, wysiany z liści 3 III, p. k. 15 III, 2 IV; A. 2 V p. k.

B. varium Ol. — Sz. 5 IV w rowie wilgotnym; E. płd. z. nad bagnem 22 IV obficie, 29 V, 2 egz. w lot.

B. andreae F. — O. nad rzeką 14 IV i 8 VI; A. 2 V nad wodą; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

B. andreae v. *femoratum* Strm. — Sz. 17 IV nad wodą; O. nad rzeką 14 VI i 16 VI.

B. dalmatinum Dej. — O. nad rzeką 14 VI i 16 VI po 2 egz.

B. dalmatinum v. *haupti* Reitt. — tamże, obficie.

B. ustulatum L. — Dż. 30 V—4 VI 1914.

B. tetragrammum Chd. — I. 1 V, 2 egz. nad wodą; O. 14 VI, 10 egz. nad rzeką.

B. minimum F. v. *moeoticum* Kol. — O. nad rzeką, 1 egz. 26 IV; W. nad wodą, 1 egz. 20 VI.

B. quadrimaculatum L. — E. z osadów 20 III—21 IV.

B. tenellum Er. — E. bagno 22 IV.

B. tenellum a. *triste* Schilsky. — tamże 1 egz.

B. articulatum Gyllh. — O. nad rzeką 26 IV—14 VI.

B. vicinum Luc. — E. pld. łąka w lot 1 egz. 7 VI.

B. crassicornis Putz. — A. nad potokiem 4 egz. 2 V.

Tachys bistriatus Duft. — E. 24 X 1915, 9 III—27 IV p. k., na światło; K. 1 V.

T. micros Fisch. — E. zach. 3 IV p. k. nad rzeką; 22 V na światło.

T. parvulus Dej. v. *curvimanus* Woll. — E. 24 X 1915 p. k., E. z. 12 IV, O. 14 VI nad rzeką.

T. 4-signatus Dft. v. *fortepunctatus* Eichl.¹⁾ — E. z. p. k. nad rzeką 3 IV, 12 IV; Ch. 9 IV p. k.; typ w mojej kolekcji.

T. sextriatus Duft. — O. wąż nad rzeką 1 egz. 14 VI.

T. haemorrhoidalis Dej. — E. p. k. na suchych miejscach 27 X 1915; 15 III.

Trechus 4-signatus Schrnk. — E. p. k. 13 X 1915; 4 III, 3 IV; K. 1 V, A. 2 V wysiany z liści; O. nad rzeką 8 VI, pospolity.

Panagaeus crux major L. — Sz. pod korą topoli 1 egz. 6 IV.

Chlaenius spoliatus Rossi sbsp. *longipennis* Sem. — E. pld. nad strumieniem 28 III; na przynętę z mięsa w puszcze 10 IV, wogóle rzadki, w Tyflisie pospolity.

Chl. cruralis Fisch. v. *maillei* Dej. — E. z. na polu p. k.

¹⁾ Nouvelles espèces et variétés des coléoptères du Caucase et de l'Asie Mineure. Bulletin Entomologique de la Pologne. T. III. 1924.

22 IV; K. 1 V, O. 11 V, 8 VI, E. pld. z. 8 V, 6 egz., zawsze p. k.; wszystkie należą do tej odmiany.

Chl. aeneocephalus Dej. — I. 1 V p. k., 3 egz.

Chl. festivus F. sbsp. *caspicus* Motsch. — E. pospolity wszędzie 29 III — 4 VI; I. 1 V zawsze nad wodą p. k.

Chl. chrysothorax Kryn. — E. z. na polu p. k. 1 egz. 25 IV.

Amblystomus levantinus Reitt. — E. 15 X 1915; 4 III — 17 VI p. k. na pagórkach pospolity.

Siagona depressa F. — E. p. k. 1 egz. 16 X 1915; w parku katolikosa w osadach 1 egz. 21 IV.

Ditomus obscurus Dej. — E. O. pospolity 22 IV — 8 VII p. k., na drogach, z kłosów pszenicy, ekskrem. widocznie w poszukiwaniu żywej zdobyczy; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

D. eremita Dej. — E. wsch.-pld. 1 egz. w lot 9 VII; 18 VII, 1 egz.

Acupalpus interstitialis Reitt. — A. 2 V, 1 egz. p. k.

A. dorsalis F. a. *notatus* Muls. — E. 25 III w rowie p. k.; a. *maculatus* Schaum. — E. 7 VI, 1 egz.

Diachromus germanus L. — E. w.-pld. na łące 1 egz. 9 VI; Ka. 27 V, 11 egz.

Zabrus araxis Reitt. — K. 1 V, I. 1 V, A. 2 V.

Amara fulvipes Scrv. var. *etschmiadsina* Eichl.¹⁾ — E. w.-pld. na łące 3 egz. na ziemi 9 VI; 2 (para) w mojej kolekcji.

A. similata Gyllh. — E. 2 IV, 7 IV p. k.; 18 IV z roślin; 20 VI.

A. aenea Deg. — E. 20 X 1915; 5 III — 21 IV posp.; a. *atra* Steph. — E. 7 IV.

A. communis Panz. — Ka. 1 V, 1 egz.

A. lucida Duft. — E. park, wysiana z próchna grabowego 1 IV, 1 egz.; tamże w osadach 21 IV.

A. testicola Zimm. — Ka. 27 V, 1 egz. p. k.

A. abbreviata Chd. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

A. cordicollis Mén. — E. IV, 1 egz.

A. megacephala Gebl. — E. 17 III, A. 2 V, p. k.

A. rufescens Dej. — E. 17 III p. k. 2 egz.

A. euphratica Kitz. — E. 9 IV, 2 egz.

¹⁾ Nouvelles espèces etc. — patrz uw. 1.

Poecilus cupreus L. sbsp. *dinniki* Lutschn. — K. 1 V, I. 1 V, A. 2 V, p. k.

P. festivus Chd. — E. p. k. 3 IV — 15 IV.

Pterostichus niger Schall. sbsp. *distinguendus* Heer — Er. nad rzeką Zang p. k. 10 X 1915.

Sphodrus cellarum Ad. — E. pñ. w rowie w ogrodzie 1 egz. 7 IV.

Calathus fuscipes Goeze. — E. 3 III — 14 VI, K. 1 V; Dż. 30 V — 4 VI; v. *latus* Serv. — E. 13 X 1915; 3 III — 14 VI, pospol.

C. erratus Sahlb. — O. 14 IV — 14 VI, posp. lecz tylko w tej okolicy; K. 1 V.

C. melanocephalus L. — E. 15 X 1915; 3 III — 10 IV, posp. p. k.

Agonum viridicupreum Goeze v. *chrysopraseum* Mén. — E. pola i łąki p. k. 29 III — 9 VI, 8 egz.

A. dorsale Pont. — E. 13 X 1915; 9 III — 5 VI pospol.; I. 1 V.

Carterus rufipes Chd. — E. z. pld., 1 egz. z roślin 8 V.

Acinopus picipes Oliv. — E. park p. k. 31 III, 21 IV; ogrody 7 V; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

A. subquadratus Brull. — Dż. 31 V 1914.

A. laevigatus Mén. — K. 1 V, 2 egz. p. k.

Ophonus cephalotes Fairm. — E. p. k. 1 egz. 27 X 1915.

O. azurcus F. — O. p. k. 27 III; E. 7 IV.

O. convexicollis Mén. — S. 25 IV; O. 27 V po 1 egz. p. k.

O. pubescens Müll. — E. na polu p. k. 11 IV.

O. hospes Sturm v. *armenus* K. Dan. — Ka. 27 V, A. 2 V p. k.

Harpalus metallinus Mén. — E. 22 X 1915 p. k., 18 III — 15 IV p. k. pospolity; Dż. 1 VI 1914.

H. aeneus F. v. *confusus* Dej. — K. 1 V, A. 2 V p. k. po 1 egz.; v. *semipunctatus* Dej. — E. 2 V, 1 egz.

H. polychromus Tschitsch. — I. 1 V p. k. 1 egz.

H. distinguendus Duft. — E. p. k. pospolity 20 X — 25 X 1915; 4 III — 11 IV; A. 2 V, jeden egz. z dwoma dołkami na przedpleczu pośrodku.

H. smaragdinus Duft. — K. 1 V, A. 2 V, E. pld. 10 VI, O. 8 VII, p. k.

H. angulatus Putz. — E. 15 III p. k., 3 egz.

H. dimidiatus Rossi. — O. na trawie 8 VI, 1 egz.

H. raddei Tschitsch. — K. 1 V, A. 2 V, 4 egz. p. k.

H. fugax Fald. — E. 31 III, 11 IV, 15 IV, p. k.

H. aeneipennis Fald. — E. 3 V p. k.

H. tenebrosus Dej. — Sz. 1 egz. 6 IV, p. k.

H. fuscipalpis Strm — E. 20 X 1915; 24 III, 27 III; S. 31 III; O. 12 IV, p. k.

H. fuscipalpis Strm a. *fuscicornis* Mén. — E. 31 III.

H. sublaevigatus Tschitsch. — E. 17 III.

H. anxius Duft. — K. 1 V, 2 egz. p. k.

H. serripes Quens. — E. park 17 III, 31 III; wzg. płn. 26 IV, 30 V, p. k.

H. (Actephilus Steph.) *fleischeri* Eichl.¹⁾ — E. V 1916, 1 egz. p. k.; typ w mojej kolekcji.

H. brachypus Stev. — E. wszędzie posp., p. k. na polach i wzgórzach 11 III – 15 IV; O. 27 V.

Stenolophus teutonius Schrnk. sbsp. *abdominalis* Géné. — O. nad rzeką, p. k. 3 IV, 12 IV, 16 VI.

St. proximus Dej. — E. w. 20 VI, 1 egz. nad wodą.

Lebia cyanocephala L. — O. 24 V, 2 VI, 8 VI; w innym miejscu nie spotkałem; na *Gaebelia alopecuroides* Bge. i z grabu.

L. trimaculata Dill. — O. p. k. 24 III, 1 egz.; Sz. 6 IV p. k. 4 egz., E. ogrody z roślin 24 IV, 5 V, 3 VI; A. 2 V na skale.

L. holomera Chd. v. *transcaucasica* Lutschn. — E. płd. na pastwisku, 1 egz. w lot 7 VI; Sz. z *Alhagi camelorum* Fisch. 1 egz. 29 VI.

L. scapularis Geoffr. v. *quadrimaculata* Dej. — E. park p. k. 3 III, 17 III, tamże z grabu 30 IV, 10 V, 26 VI; O. z grabów 8 VI, 16 VI.

Apristus subaeneus Chd. — Ch. 10 VI; 2 egz. nad rzeką.

A. za tzewi Eichl.²⁾ — Sz. wzgórze p. k., 1 egz. 5 IV; w mojej kolekcji.

Metabletus exclamationis Mén. — E. 20 X 1915 p. k.; 13 III – 30 V pospol. p. k.; K. 1 V.

M. obscuroguttatus Duft. — Dż. 30 V – 4 VI.

¹⁾ Nouvelles espèces etc. — patrz uw. 1.

²⁾ Nouvelles espèces etc. — patrz uw. 1.

- M. tibialis?* Motsch.¹⁾ — E. wysiany z liści 9 III, 1 egz.
M. paracentesis Motsch. — Dz. 30 V — 4 VI.
M. truncatellus L. — E. p. k. 20 X 1915; 4 III.
Microlestes minutulus Goeze sbsp. *apfelbecki* Holdh.
Micr. maurus Strm. — E. 3 IV p. k.
Micr. cordatulus Reitt. — E. 4 III p. k.
Micr. plagiatulus Duft. — E. p. k. 22 X 1915; 8 III; 11 III;
wysiany z próchna wierzbowego, p. k., z roślin, krzewów; 14
IV — 9 V.
Micr. fulvibasis Reitt. — E. park, wysiany z liści 9 III —
26 III.
Dromius nigriventris Thoms. — E. park, wysiany z liści 3 III.
Dr. nigriventris Thoms. a. *sublaevipennis* Reitt. — tamże
1 egz.
Dr. sigma Rossi. — E. 15 III, 1 egz.
Cymindis axillaris F. v. *lineola* Duft. — Er. 9 X 1915
p. k. 2 egz.; v. *palliat* Fisch. — Sz. 5 IV p. k., O. 14 IV,
11 V, 24 V; E. w. 30 V, O. p. k. nad strumieniem 8 VI,
obficie.
C. andreae Mén. — Er. 9 X 1915; E. 22 X 1915; 9 III —
21 IV wokoło p. k. i zawsze na pagórkach; a. n. *centromacu-*
lata m. — plama pośrodku pokryw bez bocznych odnóg; tamże
2 egz. w mojej kolekcji; a. *immaculata* Eichl.²⁾ — Er. 16 IV
1 egz.
C. decora Fisch. — E. 1 egz. VI.
C. picta Pall. — Er. wzg. 9 X 1915 p. k. 2 egz.; E. z.
12 IV, ptn. 30 V, O. 14 IV, 8 VI po 1 egz. p. k. zawsze na
pagórkach.
C. scapularis Schaum. — O. 8 VI p. k. nad strumieniem
1 egz.
C. variolosa F. — O. 24 V p. k. 1 egz.
Brachynus crepitans L. — A. p. k. 1 egz. 2 V.
Br. psophia Serv. — E. wysiany z próchna topolowego
23 III, 1 egz.
Br. plagiatulus Reiche. — E. 22 X 1915, park 7 IV, pole
z. 22 IV; E. z. 4 VI z *Achillea albicaulis*, 1 egz.

¹⁾ Określony przez Reittera pod ?

²⁾ Nouvelles espèces etc. — patrz uw. 1.

Br. explodens Duft. — E. 25 X 1915 p. k.; wysiany z próchna grabowego 1 IV, 1 egz.; 7 IV; a. *strepens* Fisch. — tamże 2 egz.

DYTISCIDAE.

Oxyptilus cuspidatus Kunze. — E. pld. 9 VI, 3 egz.

Coelambus impressopunctatus Schall. — E. pld. bagno 13 V, 1 egz.

C. confluens F. — E. 15 III, 23 IV — wody stojące obficie.

Bidessus geminus F. — E. 27 X 1915 strumień; 15 III — 27 IV pospol., też na światło lampy.

B. thermalis Grm. v. *tetragrammus* Hochh. — Er. rzeka Zang 10 X 1915, 1 egz.

Hydroporus airumulus Kol. — E. 22 III, woda stojąca obficie, tylko jeden raz.

H. halensis F. — E. 22 III, woda stojąca, 1 egz.

H. plunus F. — E. pld. 23 IV, 13 V bagno, obficie.

H. pubescens Gyll. ssp. *habelmanni* Wehncke. — E. 23 IV, bagno, 2 egz.

Noterus crassicornis Müll. — Sz. 6 IV, woda stojąca, E. pld. 23 IV, 9 VI bagno. Zajcew twierdzi, że z Zakaukazia nie widział egzemplarzy tego gatunku, tylko zawsze *N. clavicornis* Deg., chociaż możliwość obecności tego gatunku dopuszcza¹⁾.

Laccophilus variegatus Strm. — Ch. z pływacza w rzece, 1 egz. 18 VI.

L. obscurus Panz. — Er. 10 X 1915, z roślin wodnych rzeki Zang obficie; E. 22 III — 18 VI; wszędzie w wodach stojących.

Agabus conspersus Marsh. — E. pld. 23 IV bagno 2 egz., tamże 13 V, 6 egz.

Platambus sinuatus Aubé. — O. strumień górski, bystry wśród roślin wodnych, 2 egz. 14 VI.

Rhantus punctatus Geoffr. — E. pld. i z. 22 i 23 IV, 5 egz. bagno.

GYRINIDAE.

Aulonogyrus concinnus Klug. — E. pospol. w rowach i strumykach 30 III — 29 VI.

¹⁾ Travaux de la Station Biologique du Caucase du Nord, Vladicaucase 19.7. Ph. Zaitzev. Pławuncy Kawkaza (die Dytiscidenfauna von Kaukasusländern).

Gyrinus colymbus Er. — O. rzeka; wypłoszony z pod kam. przybrzeżnych 16 VI i 22 VI, po 1 egz.

Orectochilus involvens Fald. — Tamże 14 VI, 16 VI, 22 VI, 15 egz.

PAUSSIDAE.

Paussus turcicus Friv. — O. wzgórze, u mrówki drobnej żółtej na spodniej powierzchni wielkiego kamienia 14 VI, 6 egz.

STAPHYLINIDAE¹⁾.

Aleochara laticornis Kr. — O. wzg. przynęta z wnętrzn. kurzych 2 V, 1 egz.

A. spissicornis Er. — K. 1 V ekskrem.

A. intricata Mannh. — E. park p. k. 25 III, 1 egz.; S. ekskrem. 31 III, 1 egz.

A. milleri Kr. — E. 18 X 1915 ekskrem; 25 III p. k. 1 egz.

A. moesta Grav. — O. wzg. przynęta z wnętrzn. kurzych 18 IV, 4 egz.

A. laevigata Gyllh. — E. 22 III; 15 IV przynęta z wnętrzn. kurzych.

A. bipustulata L. — E. 18 X 1915 ekskrem; 17 III p. k.; 29 III park na padlinie in copula.

Euryalia murina Er. — E. p. k. 17 III, 1 egz.

Oxyroda opaca Grav. — E. w rowie 16 III.

O. haemorrhoea Sahlb. — E. park, wysiana z próchna grabowego 1 IV, 1 egz.

Atheta gracilentata Er. — E. 8 III, 17 III p. k. obficie.

A. elongatula Grav. — E. 10 IV p. k.

A. debilis Er. — E. 3 III wysiana z liści; 5 III p. k.; park 20 III p. k., 1 IV i 11 IV, wysiana z próchna grabowego.

A. amicula Steph. — E. 8 III p. k.

A. euryptera Steph. — E. 8 III p. k.

A. sordida Marsh. — E. 9 III, 20 III park, wysiana z liści; 4 VI ekskrem.

A. pygmaea Grav. — E. 27 IV, na światło lampy, 4 egz.

A. laticollis Steph. — Sz. 6 IV p. k.

Gnypeta carbonaria Mannh. — E. 3 III, park, wysiana z liści.

¹⁾ Na przynętę dla Staphylinidae, Silphidae i t. d. stale używałem wnętrzości kurzych, włożonych do puszek po konserwach, zakopanej równo z ziemią.

Tachyusa coarctata Er. — O. 14 VI, nad rzeką obficie.

T. balteata Er. — O. 12 IV, z roślin nadwodnych, 2 egz.

Falagria sulcatula Grav. — E. 22 X 1915 p. k.

F. nigra Grav. — E. 4 III, 5 III, 7 IV p. k.

Astilbus canaliculatus F. — Sz. 6 IV p. k., 1 egz.; K. 1 V p. k., 1 egz.

Gyrophæna boleti L. — E. 9 III park, wysiana z liści.

Conosoma pubescens Grav. — O. 8 VI, p. k. nad potokiem, 1 egz.

C. rufulum Hochh. — E. 8 III p. k., 1 egz.

C. pedicularium Grav. — E. 9 III — 23 III park, wysiewana z liści i próchna topolowego, b. pospolita.

Tachyporus nitidulus F. — E. park 9 III, 23 III wysiany z liści i próchna topolowego; 3 IV, 8 VII p. k., Ka. 27 V p. k.

T. hypnorum F. — E. 6 III, 9 III park, p. k. i wysiany z liści.

Quedius humeralis Steph. — E. 3 III, p. k., 3 egz.

Creophilus maxillosus L. — E. 25 X 1915, 29 III — 30 VI pospol. na rozmaitej padlinie; Dż. 30 V — 4 VI.

Staphylinus tomentosus Baudi. — E. 10 III park, p. k.

St. ballionis E ppl.¹⁾ — K. 1 V.

St. olens Müll. — E. ogrody 24 X 1915 p. k.; Sz. 6 IV, O. wawóz 8 VI, p. k.

Philonthus atratus Grav. — E. 13 X 1915; 20 III pod gnijącymi roślinami; 9 III wysiany z liści; 17 IV ekskrem.

Ph. coruscus Grav. — Sz. 17 IV ekskrem., 1 egz.; I. 1 V ekskrem., 1 egz.

Ph. dimidiatus Sahlb. — 13 X 1915; 8 III, 7 IV, 22 IV, p. k. i w ekskrem.

Ph. debilis Grav. — E. 13 X 1915; 22 IV nad bagnem, z roślin.

Ph. fulvipes F. — E. 26 III park, wysiany z próchna topolowego.

Ph. punctus Grav. — E. 25 X 1915 pod roślinami gnijącymi.

Ph. tenuis F. — E. III, O. 3 IV, 12 IV p. k.

¹⁾ Określony przez Dr. A. Fleischera.

Ph. nigrifolius Grav. — E. z roślin 13 X 1915 nad bagnem; 9 III park, wysiany z liści.

Leptacinus batychnus Gyll. — E. 22 X 1915; park 20 III; 29 III p. k.

L. linearis Grav. — E. 22 III p. k.

Xantholinus tricolor F. — E. 24 X 1915 p. k.

X. linearis Oliv. — E. 23 III wysiany z próchna topolowego.

Dolicaon biguttulus Lac. v. *analis* Reitt. — E. 9 III — 1 IV, A. 2 V, O. wzg. 2 VI wysiany z liści, próchna, p. k.

Scimbalium testaceum Er. — O. 12 IV p. k.

Achennium planum Er. — E. 16 X 1915; 29 III; O. 3 IV na polu, p. k.

A. depressum Grav. — E. 17 III, 30 III p. k.

Medon melanocephalus F. — E. 23 III park, wysiany z próchna topolowego, 2 egz.

Scopaes bicolor Baudi. — E. 22 X 1915, p. k.

Sc. debilis Hochh. — E. 8 III, p. k.

Sc. laevigatus Gyll. — E. 25 III, 4 VI p. k.

Stilicus orbiculatus Payk. — E. 8 III, p. k.

Astenus bimaculatus Er. — E. szosa Erywańska 5 IV.

A. neglectus Märk. — E. 9 III, 15 III; S. 25 IV p. k.

Stenus bipunctatus Er. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

St. ater Mnnh. — E. 3 III, 17 III, 10 IV wysiany z liści, p. k., nad wodą.

St. binotatus Ljung. — E. z. z roślin nad bagnem 22 IV.

Paederus litoralis Grav. — E. 25 X 1915; 4 III — 12 IV posp. wszędzie p. k.; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

P. riparius L. — Sz. 6 IV, O. 14 IV, E. 27 IV — 26 V, p. k., w lot, na światło lampy.

Bledius spectabilis Kr.¹⁾ — E. płd. łąka wilgotna, w lot 1 ♀, 26 V.

¹⁾ Przy łowieniu siatką w lot Staphylinid'ów, nie należy ich nigdy wrzucać zbyt szybko do spirytusu, gdyż wtedy zamierają z wysuniętymi skrzydłami, należy poczekać, aż takowe schowają pod pokrywę, co robią za pomocą podnoszenia do góry odwłoka i nigdy nie podrywają się z siatki zaraz po ich schwytaniu. Jedne, jak np. *Bledius*, robią to bardzo zręcznie, zwykle od jednego pochwycenia skrzydeł odwłokiem, inne mniej zgrabnie.

Bl. hinnulus Er. — E. z. płu. 29 V w lot 1 egz.; Ch. 18 VI z rzeki na pływacu, 2 egz.

Bl. fracticornis Payk. — E. 12 IV, 22 IV z roślin wodnych; 26 V, 29 V w lot na łące wilgotnej.

Platysthetus cornutus Grav. — Ch. 18 VI z rzeki na pływacu 1 egz.

Pl. spinosus Er. — E. 16 III, woda stojąca.

Pl. nitens Sahlb. — E. 6 III park, p. k.

Oxytelus piceus L. — E. 18 X 1915; S. 31 III ekskrem.

O. fulvipes Er. — K. 1 V, 1 egz. na ziemi.

O. nitidulus Grav. — E. park, wysiany z próchna topolowego, 23 III, 1 egz.; E. wzg. płu. 26 IV na przynętę z wnętrzn. kurzych.

O. tetracarinatus Block. — E. park 23 III wysiany z próchna topolowego obficie.

O. pumilus Er. — E. 15 X 1915 ekskrem.

Trogophloeus bilineatus Steph. — E. 27 IV na światło lampy, 1 egz.

Coprophilus pennifer Motsch. — E. 5 III—12 IV, z roślin wodnych, p. k. pospolicie.

C. pennifer Motsch. v. *obscurus* Reitt. — E. 8 III, p. k.

Omalium caesum Grav. v. *apicicorne* Solsky. — E. 9 III, park, wysiany z liści.

Phyllodrepa floralis Payk. — E. 27 VI, ogrody z krzewów.

PSELAPHIDAE.

Euplectus thomlini Joy. — E. park, wysiany z próchna grab., 1 IV, 1 egz.

Batrissodes delaportei Aub. — E. park, wysiane z próchna topolowego, 23 III, 2 egz.

Reichenbachia melina Solsky. — E. 25 III, 1 ♂; E. z. 12 IV, 1 ♀ p. k.

Pselaphus acuminatus Motsch. — E. 5 III, 16 III, 22 IV p. k. i z roślin nadwodnych.

Ctenistes palpalis Reichb. — E. 16 X, 20 X 1915; 5 III—11 VI pospolicie, p. k., dwa razy u mrówki czarnej, raz z roślin nadwodnych, raz na światło lampy.

Enoptostomus globulicornis Motsch. — E. 25 X 1915 p. k.; 15 IV, 2 egz. u mrówki.

E. abeillei Guilleb. — E. z. 24 III p. k.

SCYDMAENIDAE.

Scydmaenus cornutus Motsch. — E. park, 23 III, 15 egz. wysianych z próchna topolowego.

SILPHIDAE.

Necrophorus germanicus L. v. *speciosus* Schulze. — E. pld. na przynętę (kraska) 31 V; nietylko zatem na wielkich trupach, jak utrzymują niektórzy autorzy.

N. morio Gebl. — E. 31 III.

N. humator F. — E. 8 III, 15 IV, 31 V, 7 VI; O. 24 V pod ogromnym kamieniem obok zgniecionej żaby; kraska; wnętrzości kurze.

Thanatophilus terminatus Humm. — E. 15 III — 22 IV pospolity; S. 31 III na padlinie, kościach, wnętrz. kurzych, w zdechłym wężu, który cały był wypchany niemi; Dż. 30 V — 4 VI 1914.

Th. rugosus L. — E. 15 IV, 26 IV wnętrzości kurze.

Silpha obscura L. sbsp. *koenigiana* Zaitzew. — I. 1 V; E. ogrody, po 1 egz. p. k.

Catopomorphus arenarius Hampe. — E. 11 III u mrówki ciemnej, p. k. 1 egz., wierzchem siedział na mrówce, która go spokojnie niosła.

Catops fuscus Panz. — O. wawóz pod liśćmi 11 V, 1 egz.

LIODIDAE.

Liodes badia Strm. — E. pld. 7 VII, 17 VII z traw na wilgotnej łące i w lot pod wieczór na wysokości 2 metrów, po 1 egz.

CORYLOPHIDAE.

Arthrolips piceus Comolli. — E. z. pld. 11 V, 1 egz. z roślin.

A. ferrugatus Reitt. — E. ogrody z roślin 5 V, 1 egz.

Sericoderes lateralis Gyll. — Sz. pod korą topoli 6 IV, 2 egz.

TRICHOPTERYGIDAE.

Ptenidium pusillum Gyll. — E. 23 III wysiane z próchna topolowego.

HISTERIDAE ¹⁾.

Hister sinuatus Ill. — E. 30 III — 22 IV, padlina, ekskrem.

H. 12-striatus Schr. — E. 8 III, 30 III, p. k., padlina po 1 egz.

H. bimaculatus L. — E. 13 X 1915; 20 III, 23 IV; Sz. 17 IV, ekskrem.

Carcinops pumilio Er. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

Saprinus maculatus Rossi. — E. 11 V — 26 VI na padlinie drobnej, pospolity.

S. maculatus a. n. **confluens** m. — czarne punkty na pokrywach, złane z rysunkiem środkowym; tamże.

S. externus Fisch. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

S. semipunctatus F. — E. 22 IV, 26 VI, 30 VI; Sz. 6 IV kości, padlina drobna, ekskrem.

S. chalcites Ill. — Er. 10 X 1915 ekskr. ludzkie; E. padlina drobna, 31 III, 26 VI.

S. niger Motsch. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

S. semistriatus Scriba. — E. 22 IV, ekskrem.

S. lautus Er. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

S. virescens Payk. — E. 30 III — 22 IV padlina drobna.

S. sparsutus Solsky. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

S. amoenus Er. — Dż. 30 V — 4 VI 1914.

Acritus tataricus Reitt. — E. 9 III, 1 egz. wysiany z próchna wierzbowego.

HYDROPHILIDAE.

Helophorus micans Fald. — E. 5 III strumień; 22 III, 20 IV woda stojąca; 22 IV z roślin nadwodnych.

H. aquaticus L. — E. 13 X 1915 p. k. obok wody; 27 IV na światło lampy.

H. minutus sbsp. *eichleri* Orch.²⁾ — E. 4 III, 15 III; Sz. 17 IV, 22 IV, pospolity w potokach i wodach stojących.

¹⁾ Rodzina ta dlatego jest dość nielicznie reprezentowana, że pewną ilość gatunków przesałem do określenia p. Pligińskiemu w Połtawie w 1917 r. nie otrzymałem ich z powrotem.

²⁾ Au sujet de quelques *Helophorus* par A. d'Orchymont. — Estratto degli Annali del Museo Civico di Storia Naturale di Genova. Serie 3. Vol. X. 25 II 1926.

Ochthebius crimeae Kuw. — E. 15 III, 30 III, 22 IV wody stojące, obficie; 27 IV na światło lampy.

O. marinus Payk. — E. 30 III, 22 IV, 9 VI; Sz. 17 VI wody stojące i z roślin nadwodnych.

Berosus bispina Reiche. — E. pld. w bagnie 23 IV, z pływacza 18 VI, po 1 egz.

B. geminus Reiche. — E. z. w bagnie 22 IV.

Paracymus aeneus Germ. — E. 22 III, 27 IV, 9 VI z wody stojącej, na światło lampy.

Philydrus 4-punctatus Hrbst. — E. pld. w bagnie 23 IV obficie.

Ph. caspius Kuw. — Sz. w kałuży 17 IV, 4 egz.

Laccobius cinereus Motsch. — E. 22 III—28 VI obficie w potokach i wodach stojących, też na światło lampy; Er. rzeka Zang 10 X 1915; E. 27 X 1915.

Limnebius papposus Muls. — E. 30 III woda stojąca, 1 egz.

Sphaeridium bipustulatum F. v. *substriatum* Fald. — E. park, 29 III z padliny; 13 IV ekskrem.; Dż. 30 V—4 VI 1914.

Cercyon haemorrhoidalis F. v. *erythropterus* Muls. — O. 26 IV, ekskrem. 4 egz.

C. quisquilius L. — E. ekskr. 15 X 1915.

C. terminatus Marsh. — E. park, 29 III z padliny, 1 egz.

CANTHARIDAE.

Cantharis livida L. — E. ogrody 8 V, O. 24 V z jęczmienia; Dż. 30 V—4 VI 1914.

Ebaeus luctuosus Ab. — O. 24 V, 8 VI, po 1 egz. z roślin.

E. coerulescens Er. — Dż. 31 V 1914.

Malachius versicolor Fald. — E. ogrody 5 V, 9 V z głogu kwitnącego; O. 24 V z kwiatów.

M. marginellus Ol. — O. 24 V z roślin kwitnących.

M. bipustulatus L. — O. 24 V, E. 28 VI, 7 VII z kwiatów.

Anthocomus miniatus Kolen. — E. 27 III—5 V; S. 16 IV w mieszkaniu, z drzew owocowych, z głogu kwitnącego, na murze.

Henicopus pilosus Scop. — O. 24 V, 2 VI na kłosach jęczmienia obficie; tylko w tem jednym miejscu, po ostatniej dacie i tam już nie spotkałem.

Haplocnemus serbicus Kiesw. — Dż. 1 VI 1914.

Trichoceble funerea Kiesw. — Dż. 30 V 1914.

Danacaea flava Proch. — O. 24 V, 8 VI z roślin.

CLERIDAE.

Trichodes 4-guttatus Ad. — Zw. 3 VI; E. 7 VI, 9 VI, 25 VI, 18 VII z *Achillea*, z ostu.

Tr. favarius Illig. v. *viridanus* Krtz. — Dż. 30 V—4 VI 1914.

Tr. erratus Ch. — O. 24 V z *Achillea*, 1 egz.

Tr. sipylus L. — O. 1 VI—22 VI z *Achillea* obficie; E. 28 V z tegoż.

Necrobia violacea L. — Sz. pod kośćmi 6 IV, 1 egz.

N. rufipes Deg. — Sz. 6 IV—13 V; E. 16 III—29 III padlina, kości, obficie; v. *pilifera* Reitt. — tamże.

NITIDULIDAE.

Nitidula flavomaculata Rossi. — E. 25 X 1915 z padliny; w dole mogilnym 8 III, 8 egz., Sz. 6 IV na kościach; O. 2 VI kości, przynęta.

N. carnaria Schall. — O. kości, przynęta 2 VI, 1 egz.

Meligethes maculatus Schilsky. — Zw. 29 IV z roślin, 2 egz.

CRYPTOPHAGIDAE.

Cryptophagus brucki Reitt. — E. 15 X 1915 pod suchymi roślinami; 5 V ogrody z głogu kwitnącego; O. 11 V, tamże.

Cr. pilosus Gyll. — E. park z grabu 28 V, 1 egz.

Atomaria scutellaris Motsch. — Sz. ze śliwki 6 IV, 1 egz.

EROTYLIDAE.

Dacne bipustulata Thnb. — E. 3 IV grzyb kapeluszowy.

PHALACRIDAE.

Phalacrus fimetarius F. — O. z głogu 11 V, 1 egz.

Olibrus corticalis Panz. — E. 12 IV, 4 V, 7 VI z roślin i kwiatów *Chamomilla*.

O. particeps Muls. — E. park z kwiatów 9 VI, 1 egz.

Stilbus atomarius L. — E. 8 III, 2 egz. p. k.

St. oblongus Er. — E. z kwiatów polnych 18 IV, 1 egz.

THORICTIDAE.

Thorictus laticollis Motsch. — E. 26 III — 26 IV p. k., u mrówki żółtej i czarnej; Dz. 30 V — 4 VI.

LATHRIDIIDAE.

Enicmus minutus L. — E. park z próchna grabowego 1 IV, w mieszkaniu 18 IV.

Melanophthalma transversalis Gyll. v. *sericea* Mnnh. — E. szosa Erywańska, z koniczyny 5 IV, 12 IV; z krzewów 24 IV.

M. fulvipes Comolli. — E. 9 III p. k., 1 egz.

Mignauxia lederi Reitt. — E. 26 X 1915 w mieszkaniu, 1 egz.

Coluocera formicaria Motsch. — E. 25 X 1915; 4 VI; Sz. 6 IV, K. 1 V, u mrówek rozmaitych, p. k.

CISIDAE.

Cis comptus Gyll. — E. 24 X 1915; 8 IV ogrody z grzyba na pniu topolowym, obficie.

COCCINELLIDAE.

Hippodamia 13-punctata L. v. *signata* Fld. — E. 8 III — 20 VI p. k., z gruszki.

Adonia variegata Goeze. — E. 8 III, 26 V p. k., *Euphorbia*.

Adalia bipunctata L. a. *quadrimaculata* Scop. — E. park pod korą topoli 3 III, z gruszki 23 IV.

Coccinella 7-punctata L. — E. 18 X 1915; 8 III — 3 V; A. 2 V; Dz. 31 V 1914.

C. 10-punctata L. — O. 20 IV, E. 28 IV; 30 VI z grabów, morel etc.; a. *superpunctata* Gradl. — tamże.

C. conglobata L. — E. 3 III, 8 III, 9 VI — 30 VI; O. 8 VI pod korą topoli, moreli, z grabów; a. *gemella* Hrbst — tamże.

C. sinuato-marginata Fald. — E. 5 V, 12 V ogrody; Zw. 20 V z roślin.

Bulaca lichatschowi Humm. — E. 15 III, 17 III w jednym miejscu p. k. około 100 egz.; 27 IV ogrody; Zw. 29 IV, 20 V, 29 V na *Suaeda* i innych roślinach; a. n. *biancora* m. — wszystkie środkowe punkty złane w rysunek o charakterze podwójnej kotwicy, gdy u następnej dwa górne punkty istnieją; E. 4 IV, 1 egz.; a. *coronata* Wsc — tamże i Sz. 29 VI, 10 egz.

Vibidia 12-guttata Poda. — E. 7 V, O. 26 IV, 8 VI z grabów obficie.

Thea 22-punctata L. — E. 8 III, 27 IV; Sz. 29 IV, 29 VI; Er. 10 X 1915 p. k., z roślin i krzewów.

Propylaea 14-punctata L. — E. 9 III—15 V p. k., z grabów i drzew owocowych.

Chilocorus bipustulatus L. — E. 9 V—9 VI pospolity, z grabów; jaśniejsze od europejskich.

Exochomus 4-pustulatus L. v. *floralis* Motsch. — E. 26 VI, 30 VI park, z grabów obficie.

E. flavipes Thunb. — E. 15 III—26 V, p. k., na *Suaeda*, *Alhagi camelorum*, *Euphorbia*.

Brumus 8-signatus Gebl. — O. 24 V, E. 26 V, 1 VI, z roślin kwitnących, *Euphorbia*, oset.

Hyperaspis reppensis Hrbst. v. *femorata* Motsch. — E. 4 III—26 V p. k., z wierzby, *Euphorbia*, pospol.

Scymnus apetzi Muls. — E. 5 V, 9 V; O. 24 V, 1 VI, 8 VI z roślin kwitn., ostów.

Sc. rubromaculatus Goeze. — E. 24 IV, 28 IV, 4 V; S. 25 IV z krzewów.

Nephus plagiatus Wse. — E. 6 III park, świeżo ścięte pnie topolowe; v. *transversalis* Fleischer. — Tamże, 1 egz.

Stethorus gilvifrons Muls. — E. 11 III wysiany z próchna wierzbowego.

St. punctillum Wse. — E. 15 III, 27 IV; Sz. 29 VI świeżo ścięty pień topolowy, z krzewów.

Coccidula lithophiloides Reitt. — E. 22 IV—9 VI z drzew i krzewów.

HELODIDAE.

Cyphon variabilis Thunb. — O. wąwóz z jesionu, 3 egz. 24 V.

Eucinetus haemorrhous Duft. — E. p. k. 8 III.

DRYOPIDAE.

Dryops rufipes Kryn. — E. wsch. pld. z roślin wodnych 23 IV i 9 VI, 5 egz.

HETEROCERIDAE.

- Heterocerus fenestratus* Thnb. a. *multimaculatus* Motsch. — E. nad strumieniem 27 X 1915, z rośliny wodnej 18 VI, po 1 egz.
H. scutellatus Motsch. — O. wąż nad rzeką 26 IV, 24 V, po 1 egz.

DERMESTIDAE.

- Dermestes frischii* Kug. — Er. 10 X 1915, E. 27 X 1915; 30 III—30 VI, obficie na wszelkiej padlinie.
D. frischii a. *uniformis* Rey. — E. 30 III 2 egz. na zdechłej jaszczurce.
D. coronatus Stev. — Iłan-Czałan 1 V, 1 egz. p. k.
D. mustelinus Er. — E. 7 V, 7 VI, wnętrzości kurze.
D. undulatus Brahm. — E. 27 X 1915, 26 IV; Dż. 30 V 1914.
D. lardarius L. — Szosa Asztaraska pod korą wierzby 27 III, 1 egz.
Attagenus piceus Oliv. — E. w mieszkaniu 16 VI—27 VI; Dż. VI 1914.
A. piceus v. *dalmatinus* Küst. — E. tamże 16 VI, 1 ♀.
A. trifasciatus F. — E. VI.
A. fallax Géné. — E. 5 V, 27 V.
A. bifasciatus Oliv. — O. z głogu i innych roślin kwitn. 11 V, 24 V obficie.
A. bifasciatus v. *persicus* Reitt. — E. z kwiatów 5 V, 2 egz.
A. lynx Muls. — Zw. 29 IV, 5 V; E. 9 V, 12 V, 10 egz. z roślin rozm.; Sz. 30 V z *Lepidium vesicarium* 1 egz. Dż. 31 V 1914.
Globicornis marginata Payk. — E. V.
Gl. 4-guttata Reitt. — E. 5 V, 7 V; Ka. 27 V, z roślin kwitn. obficie.
Gl. variegata Küst. — E. 20 VI.
Gl. picta Küst. — E. w mieszkaniu 29 III, 1 egz.
Phradonoma variabile Ball. — O. z roślin kwitn. 24 V, 4 egz.
Trogoderma versicolor Creutz. — E. V w zbiorach entom. 1 egz.
Tr. nigrum Hrbst. — Dż. 1 VI 1914.
Tr. nobile Reitt. — E. ogrody z krzewów 27 IV, 1 egz.
Anthrenus pimpinellae F. — E. z roślin kwitn. 4 V.

A. pimpin. v. delicatus Kiesw. — O. 11 V z głogu, 1 egz.

A. pimp. v. flavidulus Reitt. — E. 24 IV, 5 V, 9 V; O. 11 V; Dż. VI 1914 z *Chamomilla* i innych roślin kwitn.

A. pimp. v. goliath Muls. — E. 4 V, O. 24 V; Sz. 30 V z *Lepidium vesicarium* i innych roślin kwitn.

A. scrophulariae L. v. *gravidus* Küst. — E. 21 III, 12 IV, 22 IV w mieszkaniu; O. 24 V na *Goebelia*, 1 egz.

A. caucasicus Reitt. — Tamże obficie.

BYRRHIDAE.

Limnichus pygmaeus^s Sturm. — O. wąwóz nad potokiem 14 VI; E. 20 VI, obficie nad glinianką.

ELATERIDAE.

Selatosomus latus F. — A. 1 egz. p. k. 2 V.

Agriotes caspicus Heyd. — E. 2 III, 29 III, 3 IV, 28 IV z roślin, dość częsty; A. 2 V; Ka 27 V.

A. lineatus L. — E. z krzewów 28 IV, 1 egz.

Synaptus filiformis F. v. *erivanus* Fald. — O. wąwóz, z grabu 24 V, 2 egz., 8 VI tamże, 9 egz.

Adrastus nitidulus Mrsh. — Sz. z roślin 29 VI, 1 egz.

Hypnoidus tenuicornis Germ. — E. 4 VI.

H. pulchellus v. *exiguus* Rand. — O. wąwóz brzeg rzeki 4 VI, 2 egz.

H. dermestoides Hrbst. — Tamże 14 VI, 1 egz.

H. meridionalis Lap. — E. 3 IV.

H. alysidotus Kiesw. — O. 14 VI, 2 egz. nad brzegiem rzeki.

H. murinus Reitt. — E. ptn. p. k. nad rzeką obficie 3 IV, 1 egz. 25 VI.

Cardiophorus eleonorae Géné. — E. 5 V, 10 V z melissy i innych roślin, 5 egz.

C. sacratus Er. — Szosa Asztarakska p. k. 13 IV, E. z drzew owocowych 26 IV, po 1 egz.

C. sacratus ab. n. *maculatus* m. — E. 5 V z drzew owocowych, 1 egz. — Różni się tem od formy typowej, że przednie kąty śródpiersia są ceglaste, tak że tylko środek górnej połowy śródpiersia jest czarny, zwężając się ku dołowi, jak u formy typowej, natomiast na zwcn. brzegu śródpiersia w górnej jego połowie znajduje się czarna plama; 1 ♀ w mojej kolekcji.

C. ruficrus Brull. — Zw. z roślin. 29 IV, 5 V — 7 egz.,
Dz. 2 VI 1914.

C. nigerrimus Er. — E. 5 VI. Dz. 1 VI 1914.

C. ebeninus Germ. — Dz. 31 V 1914.

C. atramentarius Er. — Tamże.

Melanotus rufipes Hrbst. — Ka. 27 V, z roślin, 1 egz.

Oophorus candezei Reitt. — E. p. k. 17 III, 1 egz. na polu.

O. candezei v. *laeticolor* Reitt. — Tamże, 1 egz. 15 III.

Drasterius bimaculatus Rossi. — E. 4 III — 10 VI, p. k.,
b. pospóły; 16 X 1915.

Dr. bimac. a. anticus Reitt. — Tamże.

Dr. bimac. a. quadrisignatus Küst. — Tamże.

Dr. bimac. a. basalis Reitt. — Tamże.

Elater pomonae Steph. — O. wawóz 14 VI, p. k., 1 egz.

BUPRESTIDAE.

Julodis variolaris Pall. — E. wzg. płd. na ziemi obok
krzaku piołunu 23 IV, Dz. 31 V 1914, 1 egz.

J. onopordi F. v. *andreae* Oliv. — E. i O. na źdźbłach
pszenicy, rzadko na kłosach od 28 V — 8 VI, Dz. 1 VI 1914,
potem nie spotkałem wcale, 15 egz., w kolorach: zielonym, złotawym i granatowym.

Julodella globithorax Stev. — E. na piołunie, *Centaurea*
iberica 20 VI — 8 VII, też w lot, 14 egz.

Perotis lugubris F. — E. ogród z gruszki 24 IV, 1 egz.

Cynodis miliaris Klug. — O. 14 VI, 19 VI; park katoli-
kosa 26 VI — 18 VII, 23 egz., na pniach starych topoli.

C. miliaris v. *metallica* Ball. — Tamże.

C. tenebrionis L. — S. 25 IV ze śliwki; E. ogród 27 IV
z róży polnej po 1 egz., park katolikosa na pniach moreli 35 egz.,
do 28 VI, nie podrywa się przy chwytaniu.

C. tenebricosa Ol. — O. 14 VI 1 egz. w lot na łące.

Dicerca fritillum Mén. — E. 17 III p. k., z róży polnej
20 IV, na pniu młodej topoli 14 V, po 1 egz.

Pocilonota decipiens Mannh. — E. park, z grabu 26 VI,
1 egz.

Melanophila picta Pall. v. *decastigma* F.

Anthaxia hungarica Scop. v. ♀ *sitta* Küst. — E. na
Capparis 29 VI, 1 egz.

A. aurulenta F. v. *senicula* Schrank. — E. park, 10 V, z grabu, 1 egz.

A. fulgurans Schrank. — E. z pigwy, *Lepidium vesicarium*, *Achillea*, od 5 V — 3 VI.

Acmaeodera fulvinaeva Reitt. — E., Zw. 5 V — 11 VI do 50 egz. z krzewów kwitn., *Lepidium*, *Achillea*.

A. cuprifera Lap. — O. 8 VI, 14 VI, 8 VII, z *Achillea*.

A. subcyanea Reitt. — E. ogrody, Zw. 9 V — 1 VI z roślin kwitnących, *Lepidium vesicarium*, *Achillea*, częsty.

Sphenoptera glabrata Mén. — Sz. wzg. p. k. 6 IV, 17 IV w lot, 13 VI, 5 egz.

Sph. mniszecchi Mars. — Tamże w lot 9 egz., 6 IV, 17 IV.

Sph. gemellata Mannh. — E. p. k. 4 III, 1 egz.

Sph. abbreviata Jakowl. — Dż. 2 VI 1914.

Sph. unidentata Jakowl. — E. na gruncie porośłym *Artemisia* i *Capparis herbacea* 20 VI w lot 1 egz. o 3 po pld.

Sph. scovitzi Fald. — Zw. z *Alhagi camelorum* Fisch. 28 VI 2 egz.; 29 VI i 30 VI otrząsałem całe łany z tą rośliną i ani jednego egz. nie znalazłem.

Chrysobothris affinis F. — O. wąwóz na gałęzi wierzby 14 VI, 1 egz.

Coraebus amethystinus Ol. — Ka. 27 V, Sz. 30 V, O. 2 VI — 14 VI, około 40 egz.

C. reitteri Sem. — Sz. z *Artemisia* 29 VI, 1 egz.

Trachys pumila Illig. — Dż. 31 VI 1914.

PTINIDAE.

Niptus hololeucus Fald. — E. 22 X 1915 w mieszkaniu.

Ptinus brunneus Duft. v. *testaceus* Boield. — E. p. k. ogród, 16 III, 1 egz.

ANOBIIDAE.

Dorcatoma flavicornis F. — E. z grabu 9 VI, 1 egz.

OEDEMERIDAE.

Probosca sieversi Kiesw. — E. 7 VI z *Chamomilla*, 18 VI z łąki obficie.

Ischnomera sanguinicollis F. — E., Zw. z *Achillea albicaulis* 9 VI — 29 VI.

PYTHIDAE.

Mycteris umbellatarum F. — E. 17 V — 9 VI pospolity na *Achillea*.

M. articulatus Reitt. — E. 17 V z *Achillea*.

HYLOPHILIDAE.

Hylophilus populneus Panz. — E., O., 3 III — 15 V. wysiany z liści, z próchna topolowego, z grabu.

H. pruinus Kiesw. — S. 25 IV, 1 egz. ze śliwki.

H. reitteri Pic. — E. 30 IV, z grabu, 2 egz.

ANTHICIDAE.

Notoxus monoceros L. — Sz. 29 VI, z *Athagi camelorum*, E. 30 VI z grabu.

N. cornutus F. — Tamże.

Formicomus pedestris Rossi. — E., O. 3 III — 7 VI; 16 X 1915, p. k., z próchna, pod liśćmi, pospolity.

Anthicus chaudiroi Kolen. — E. 3 IV p. k. nad rzeką, 3 egz.

A. tenuipes Laf. — E. 17 III, 22 III wysiany z liści; O. nad potokiem, 2 VI, 7 egz.

A. humilis Germ. — E. wzg. p. k. 15 III, 17 III.

A. floralis L. v. *formicarius* Goeze. — E. p. k., na padlinie 20 X 1915, 2 egz.; 29 VI na światło lampy, 1 egz.

A. transversalis Villa. — E. p. k. 4 III — 15 III, dość częsty; 29 VI 1 egz. na światło lampy; 25 X 1915 obficie.

A. hispidus Rossi. — E. p. k. 13 X 1915; 9 III — 21 IV pospolity p. k.; I. 1 V p. k.

A. antherinus L. — E. wzg. p. k. 15 III, 24 III; Sz. 6 IV, 17 IV; E. 23 IV nad bagnem.

A. antherinus L. — E. 24 III 1 egz. z żółtymi nogami i rożkami; określony przez porównanie w Muzeum Tyfliskim jako v. *syriacus*, autor nie był podany.

A. bifasciatus Rossi. — E. 9 III, wysiany z liści.

A. tristis Schmidt. — E. 13 III, 30 V p. k. i pod liśćmi po 1 egz.; O. 8 VI nad potokiem, 2 egz.

A. tristis a. *tristiculus* Reitt. — E. 4 VI, 1 egz.

A. niger Oliv. — E. 16 III w rowie wilg., O. nad potokiem, 2 VI, 1 egz.

A. depressus Laf. — O. p. k. 11 V, 1 egz., określenie niepewne.

A. paralleliceps Reitt. — Zw. 20 V z roślin, 1 egz.

A. nectarinus Panz. a. *ruficollis* Schmidt. — E. 26 VI i 30 VI po 1 egz. z grabu.

Ochthenomus tenuicollis Rossi. — E. 16 X 1915; 4 III — 24 IV, b. pospolity.

MELOIDAE.

Meloë proscarabaeus L. — I. p. k. 1 V, 1 egz.

M. variegatus Donov. v. *areolatus* Reitt. — E. 10 IV, 22 IV drogi polne; jedna ♀ z 350 jajami.

Cerocoma festiva Fald. — E., Zw. 30 V — 26 VI zawsze na *Achillea*, obficie.

C. mühlfeldi Gyll. — E. 26 V — 25 VI z *Achillea*.

C. mühlfeldi v. *gloriosa* Muls. — E. 5 V z *Lepidium vesicarium*, 1 egz.

C. scovitzii Fald. v. *rufiventris* Reitt. — E. 9 VI, 26 VI z *Achillea*, 20 ♂ i tylko 1 ♀.

C. dahli Kraatz. — Zw. z *Lepidium vesicarium* L. 5 V, 17 V, 25 V, b. obficie; tamże z *Achillea* 30 V.

Zonabris scabiosae Ol. v. *euphratica* Mars. — E. wzg. na *Goebelia alopecuroides* Bge 24 V, 1 egz.

Z. laevicollis Mors. — Zw. 20 V.

Z. impar Thunb. — E., O. 24 V — 18 VII na *Achillea* i *Goebelia*.

Z. calida Pall. — E., Zw. 17 V — 28 VI obficie na pagórkach z *Achillea*; Dż. 1 VI 1914.

Z. calida a. n. *interrupta* m. — Tamże; ostatnia czarna pręga rozerwana na dwie okrągłe plamy.

Z. calida a. *maculata* Eichl.¹⁾

Z. circumflexa Klug. — E., Zw. V, VI; gdzie poprzednie.

Z. cincta Ol. — Zw., O. 3 VI — 30 VI, z *Achillea* i *Cichorium*.

Z. quadripunctata L. — Sz., O., Zw. 30 V — 28 VI, z *Achillea*, *Cichorium*, obficie na pszenicy.

Z. quadripunct. v. *adamsi* Fisch. — Tamże, obficie; 1 egz. 18 VII.

¹⁾ Nouvelles espèces etc. — patrz uw. 1.

Z. variabilis Pallas. — E. 20 VI z *Achillea*, 2 egz.

Z. unicolor Fald. — E. 4 VI, 4 egz.

Z. fusca Ol. — E., O. 24 V—8 VI, *Goebelia*, *Achillea*, pszenica.

Z. alienigera Heyd. — Tamże.

Z. alienig. Heyd. v. *eichleri* Fleisch.¹⁾ — Tamże, 5 egz.

Z. 10-punctata F. — E. 9 V, 12 V; Zw. 30 V, 8 egz. z *Lepidium vesicarium*.

Halosimus chalybaeus Tausch. — Zw. 29 IV—5 VI z *Lepidium vesicarium* L. i *Sterigmostenum torulosum* Stapf. — obficie i tylko tam; Dż. 31 V 1914.

H. collaris F. — Sz., Zw. 30 V—17 VI tylko na *Goebelia alopecuroides* Bge. obficie, która rosła w skupieniach wśród pszenicy; Dż. 1 VI 1914.

H. collaris v. *nigricornis* Escher. — Tamże.

Euzonitis sexmaculata Ol. — Zw. 20 V i 13 VI po 1 egz. z *Lepidium* i *Achillea*.

E. sexmacul. ab. *tunata* Tausch. — Zw. 11 VI, 1 egz. z *Achillea*.

E. rubida Mén. — Dż. 2 VI 1914.

E. adustipennis Motsch. — E., O. 5 V—2 VI, z *Lepidium* i *Achillea*, 20 egz.

Stenodera caucasica Pall. a. *immaculata* Fleisch.¹⁾ — Dż. 1 VI 1914.

MORDELLIDAE.

Mordella aculeata L. a. *vestita* Em. — O. 24 V z roślin kwitn., 1 egz.

Mordellistena micans Germ. — Zw., Sz. 29 IV, 5 V z roślin obficie.

M. pumila Gyll. — E., Zw. 24 IV—29 VI z *Achillea*, *Chamomilla* i t. p.

ALLECULIDAE.

Podonta soror Seidl. — Dż. 31 V 1914.

Cteniopos sulphureus L. a. *palpalis* Seidl. — Sz., O. tylko z *Achillea* 32 egz.; postaci typowej nie spotkałem.

Omophlus flavipennis Küst. — O. 11 V z roślin, 1 egz.

¹⁾ Bemerkenswerte Käfer-Aberrationen. Dr. A. Fleischer. Wiener Entom. Zeitung, 38 Bd., Heft 4—8, 15 VI 1921.

O. orientalis Muls. — O. 24 V, 2 VI, 8 VI z *Goebelia* i innych roślin obficie; Ka. 27 V, 1 egz.

O. pilicollis Mén. — E. z głogu kwitn. i innych kwiatów 5 IV masowo.

TENEBRIONIDAE ¹⁾.

Zophosis nitida Gebl. — E. 9 IV—16 VI, 16 egz.

Z. rugosa Fald. — Zw. 23 VI, kamienisty grunt, 2 egz.

Z. complanata Solsky. — E. 15 X 1915; 13 IV—20 VI, pospolita na kamien. gruncie.

Arthrodosis globosa Fald. — Dż. 2 VI 1914.

Adesmia maillei Sol. — E. 15 X 1915 str. z. obficie na kamien. gruncie; Dż. 31 V 1914; w 1916 r. nie spotkałem ani jednego egz.

Dailognatha caraboides Sol. — E. 12 IV, 27 V p. k., 3 egz.

Colposcelis sp. — E. 26 III, 17 IV; Sz. 6 IV p. k. i biegnące na pagórkach; bliżej nieokreślona.

Calyptopsis convexicollis Reitt. — E. p. k. 25 X 1915, 10 III, 5 IV, b. pospolita.

Microdera transversicollis Reitt. — E. str. pld. 30 III, 19 IV, 10 V, 10 VII, obficie, ale tylko w tem miejscu.

Tentyria tessulata Tausch. — E. 15 X 1915; 22 III—26 IV b. pospolita; Dż. 31 V 1914.

T. scabripennis Sol. — Dż. 31 V 1914.

Oogaster piceus Mén. — E. 25 X 1915, 9 III—10 V na polach p. k., 13 egz.

Platamodes dentipes Mén. — E. 25 X 1915; 13 III—31 III; O. 14 IV, S. 25 IV, p. k.

Dichillus pertusus Kiesw. — Dż. 31 V 1914.

D. angelicae Reitt. — E. szosa Asztaraska 27 III, 6 egz.; 5 IV, 13 IV, zawsze p. k. u żółtej mrówki.

Cyphogenia lucifuga Adams. — E. 21 VI, 28 VI, ekskr. ludzkie; O. p. k. w owczarni w polu, p. k. 22 VI; Dż. 1 VI 1914.

Scaurus striatus F. — E. 14 V w dole mogiłnym 1 egz.; Dż. 31 V 1914.

Pimelia capito Kryn. v. *schönherri* Fald. — Sz. 6 VI; Zw. 29 VI; E. 30 VI.

¹⁾ Kilkanaście gatunków z tej rodziny zaginęło w Petrogradzie, dokąd przesłałem je do określenia w 1918 r. Niektóre rodzaje, jak *Pimelia*, *Tentyria*, *Hedypphanes*, często łowiły się na przynętę z mięsa w zakopanych naczyniach

Pachyscelis musiva Mén. — E. 17 IV, 26 IV, wzg. na przynętę z mięsa; Zw. 29 IV.

P. laevicollis Reitt. — Dż. 31 V 1914.

P. persica Rdt. — Sz. 6 IV p. k.; E. 17 IV; Zw. 13 VI.

Ocnera setosa Mén. — E. 26 X 1915; 9 III—27 III pospol., w wykopanych przez siebie kanałach.

O. pilicornis Fald. — Dż. 1 VI 1914.

O. christophi Faust. — Sz. 6 IV—19 IV 10 egz.; 13 V na padlinie końskiej masowo; 31 V padlina.

Blaps ominosa Mén. — E. 26 X 1916 w dole mogilnym, 1 egz.; Dż. 1 VI 1914.

Bl. pterotapha Mén. — Dż. 31 V 1914.

Bl. mortisaga L. v. *elongata* Reitt. — E. 13 X 1915; 15 V, 21 V, 8 VII po 1 egz. w sieni, mieszkaniu.

Bl. halophila Fisch. — E. 21 III, sień; 23 IV; Sz. p. k. 6 IV, 5 egz.; K. 1 V; E. 7 V, 16 V p. k.; Dż. 31 V 1914.

Pedinus circassicus Reitt. — Ka. 27 V p. k., 4 egz.

Heterophylus picipes Fald. — E. 5 IV—27 V; Dż. 2 VI 1914.

Dilamus rufipes Luc. — E. 29 III p. k. w parku, 1 egz.

Anemia dentipes Ball. — E. 22 V, 1 egz. na światło lampy.

Gonocephalum rugulosum Küst. — E. 5 III; 17 VI, 3 egz. p. k.

G. pusillum F. — E. 5 III.

G. perplexum Luc. — Dż. 31 V 1914.

Opatrum geminatum Brull. — Dż. 31 V 1914.

Opatroides punctulatus Brull. — Dż. 1 VI 1914.

Lobothorax rufescens Muls. — E. 8 III—26 VI.

Tenebrio obscurus F. — E. 8 VI na śliwce; O. 22 VI p. k. w owczarni.

Calcar reitteri Zouf. — E. 17 III, 7 VI p. k., 15 egz.

Helops arboreus Germ. — E. 20 III—27 V, p. k., pod korą drzew.

H. quisquilius Strm. — E. V.

Hedyphanes mannerheimi Fald. — E. 26 III.

H. tentyrioides Mén. — E. 6 IV—26 IV, p. k., 17 egz.

Adelphinus ordubadensis Reitt. — E. 24 V, 2 VI., p. k., z krzewów.

A. ordubad. v. *fulvipennis* Reitt. — Tamże.

CERAMBYCIDAE.

Aegosoma scabricorne Scop. — E. 20 VII, na światło lampy, 1 egz.

Leptura livida F. — E. 28 V, z *Achillea*, 1 egz.

Cartallum ebulinum L. — E. 4 IV—14 V, z roślin kwitnących.

Plagionotus floralis Pall. v. *variabilis* Motsch. — O. 8 VI, 14 VI, z *Achillea*.

Pl. bobelayei Brull. — Dż. 1 VI 1914.

Dorcadion sarcptanum Kr. — E. 12 IV, p. k.; 30 IV, na drodze.

D. scabricolle Dalm. — E. 13 III—25 IV, p. k. częsty; I. 1 V, na drodze.

D. scabricolle v. *lutescens* Ktz. — Tamże.

D. dimidiatum Motsch. — I. 1 V; A. 2 V, 4 egz. p. k.

Anaesthetis testacea F. — O. 8 VI, z grabu, 1 egz.

Tetrops praeusta L. — Tamże.

Phytoecia scutellata F. — E. 28 IV, ogród. 1 egz.

Ph. rufimana Schr. — E., S. 12 IV—18 V, częsta na roślinach kwitnących.

Ph. coeruleascens Scop. — Zw. 29 IV; E. 12 V, 20 V, z kwiatów.

CHRYSOMELIDAE ¹⁾.

Crioceris 12-punctata L. v. *dodecastigma* Suffr. — E. 9 VI, dzikie szparagi, 3 egz.

Labidostomis decipiens Fald. — E., O., Sz. 28 V—29 VI, z pszenicy, krzewów, *Alhagi camelorum* Fisch. i innych roślin, nieraz obficie.

L. lucida Germ. — E., Zw. 20 IV—9 V, ogrody, z brzoskwini i innych drzew.

L. cyanicornis Germ. — E. V, VI.

Tituboea macropus Illig. — O. 24 V; Sz. 30 V; 29 VI, ze szczawiu nad wodami, z *Alhagi*.

Clythra 9-punctata Oliv. — E. 18 VII.

Cl. atraphaxidis v. *maculifrons* Zubk.

Coptocephala unifasciata Scop. — E., Zw., O. 20 V—7 VI z roślin kwitnących.

¹⁾ Znaczna część i tej rodziny, przesłana do Petersb. Tow. Entomolog., zaginęła.

- C. unifasc. a. 4-maculata* Lac. — Tamże.
- Cryptocephalus rubi* Ménétr. — E. 10 V, masowo na *Suaeda* sp.
- Cr. anticus* Suffr. — E. 8 VI, 9 VII, z roślin łąkowych.
- Cr. octacosmus* Bed. — E. 7 VI—9 VII, z roślin łąkowych.
- Cr. fulvus* Goeze a. *fulvicollis* Suffr. — O. 24 V; E. 26 V, 29 VI, z morwy i topoli,
- Cr. ochroleucus* Fairm. — E. 9 V—30 VI, zawsze z *Alhagi*.
- Pachybrachys scriptidorsum* Mars. — E. 7 VI—18 VI, z *Goebelia alopecuroides* Bge.
- P. glycyrrhizae* Ol. — E. z *Alhagi* 28 VI.
- P. probus* Wse. — E. 4 V—7 VI, z *Alhagi* i *Goebelia*.
- Pachnephorus tessellatus* Duft. — E. 7 VI, 10 VI, z roślin łąkowych.
- P. tessel. a. sabulosus* Gebl. — O. 24 V, 1 egz.
- Bedelia angustata* Lef. — E. 25 X 1915, z roślin nadwodnych, 8 egz.
- Gastroidea polygoni* L. — E. 12 IV, 10 V, z traw, 2 egz.
- Entomoscelis suturalis* Wse. — E. 18 III, p. k., 5 III, 27 III, 5 V, z trawy, z roślin.
- E. orientalis* Mtsch. — E. 22 III, p. k., 29 IV, 10 VI, z roślin.
- Chrysomela sahlbergi* Mén. — E. 23 X 1915, na ścieżce; 18 III—9 V; p. k., w ogrodach.
- Chr. marginata* L. — E. 25 X 1915; Er. 9 X 1915; E. 5 IV—8 VI, p. k., z roślin.
- Prasocuris junci* Brahm. — E. 12 IV, z roślin wodnych obficie.
- Melasoma populi* L. — E. 20 IV—24 IV, na topolach obficie.
- Gallerucella luteola* Müll. — E. 8 III; Sz. 6 IV, pod korą drzew, 22 IV—26 VI, z grabów.
- G. tenella* L. — E. 4 V, z roślin nadwodnych, 13 egz.
- Diorhabda persica* Fald. — Zw. 5 V, E. 9 V—10 VI, z *Alhagi* i innych roślin.
- Galeruca circumdata* Duft. v. *jucunda* Fald. — E. 5 V—12 V, ogrody.
- G. orientalis* Osc. v. *spectabilis* Fald. — Dż. 1 VI 1914.
- Crepidodera transversa* Marsh. — E. 24 VI, z krzewów.
- Cr. crassicornis* Fald. — Sz. 29 VI, z krzewów, 1 egz.

Chaetocnema tibialis Illig. — E. 20 IV, ogrody.

Ch. conducta Motsch. — S. 16 IV; E. 4 V, z roślin.

Ch. hortensis Geoffr. — E. 18 IV—7 VI; O. 16 VI, z łąk.

Psylliodes thlaspi Foudr. — O. 20 IV, z roślin, 1 egz.

Ps. chrysocephala L. a. *erythrocephala* L. — E. 5 III, p. k.

Ps. cyanoptera Illig. a. *tricolor* Wse. — E. 13 III, p. k.

Haltica oleracea L. a. *lugubris* Wse. — E. 10 IV, z traw.

Phyllotreta undulata Kutsch. a. *bilineata* Wse. — E. 23 IV, 9 VI, z roślin łąkowych, 2 egz.

Aphthona pallida Bach. — E. 27 IV, ogrody, 1 egz.

Longitarsus echii Koch. — E. 27 III—5 V, p. k., z roślin.

L. suturellus Duft. v. *paludosus* Wse. — E. 24 IV, z roślin, 1 egz.; okreśł. niepewne.

L. pratensis Panz. — E. 9 VI, z łąki, 2 egz.

L. jacobaeae Waterh. — E. 10 VI, z łąki, 1 egz.

Hispella atra L. — E. 24 IV, 9 V, ogrody.

Hypocassida subferruginea Schr. — E. 16 III—9 V, p. k., z roślin.

Ischyronota desertorum Gebl. — E. 17 III—10 V, p. k., na *Suaeda*, obficie.

LARIIDAE.

Spermophagus cisti Oliv. — E. 24 IV; Zw. 29 IV, 4 V, z rozmaitych roślin.

Laria laticollis Boh. — O. 11 V, z krzewów; E. 29 III—9 V, pojedynczo.

L. atomaria L. — E. 25 X 1915; 8 III—8 V, p. k., pod korą, z lucerny.

L. rufimana Boh. — E. 20 IV, 9 V, ogrody.

L. pisorum L. — E. 5 V, 9 V, 14 V, z roślin kwitnących.

L. brachialis Fahr. — E. 26 IV, 9 V.

L. luteicornis Illig. — E. 24 IV—8 V, z roślin.

L. dentipes Baudi. — E. III, p. k.

Bruchidius unicolor Oliv. — E. 9 V; O. 24 V, z roślin.

Br. meleagrinus Géné. — E. 28 V.

Br. 5-guttatus Oliv. — Dż. 31 V 1915.

Br. murinus Boh. — S. 25 IV, O. 11 V.

Br. imbricornis Panz. — S. 25 IV; E. 8 V—7 VI, z kwiatów.

Br. varius Oliv. — E. 27 IV; Zw. 29 IV, po 1 egz., z kwiatów.

Br. pauper Boh. — E. 5 V, z kwiatów, 1 egz.

Br. pusillus Germ. — Sz. 6 IV; E. 27 IV; O. 11 V,
z roślin i krzewów.

ANTHRIBIDAE.

Urodon canus Küst. — E. 9 IV—4 VI, obficie z roślin
kwitnących.

CURCULIONIDAE.

Otiorrhynchus elongatus Hochh. — E. 24 X 1915, p. k.,
2 egz.

O. ovalipennis Boh. — O. 8 VI, z grabu, 2 egz.

Polydrosus inustus Germ. — E. 5 V—26 VI, z grabów
obficie.

Strophomorphus porcellus Schönh. — E. 11 III, p. k., martwy.

Epiphanops dohrni Faust. — Sz. 29 VI, z *Alhagi camelorum*,
1 egz.

Sitona ocellatus Küst. — E. 7 V, z krzewów.

S. sulcifrons Thunb. — E. VII, 10 VII, z łąk.

S. puncticollis Steph. — E. 23 IV, 4 V, z łąk.

S. crinitus Hbst. — E. 15 X 1915, p. k.; 13 IV, 24 IV,
19 VI, z roślin, z pod liści; Dż. 1 VI 1914.

S. cylindricollis a. *molitor* Faust. — E. 16 X 1915; 3 III,
p. k., 5 IV, z lucerny; O. 11 V, z koniczyny.

Psallidium maxillosum F. — Ka. 27 V p. k.; E. 12 VI
nad rzeką; O. 14 VI nad rzeką, wąwóz.

Thylacites pilosus F. a. *sareptanus* Desbr. — E. 15 III,
30 III na ziemi, na pagórkach, pojedynczo.

Phacephorus argyrostomus Gyll. — E. 15 III, 17 III p. k.;
4 V, 10 V, 9 egz., na *Suaeda* sp.

Tanymecus dilaticollis Gyll. — E. 12 IV, 7 VII, z koni-
czyny i traw łąkowych.

T. dilatic. a. *vittiger* Gyll. — Tamże.

T. palliatus F. a. *sareptanus* Desbr. — Dż. 2 VI 1914.

Brachycerus junix Licht. v. *sinuatus* Oliv. — Ka. 27 V
p. k., 1 egz.

Br. algirus F. — Dż. 2 VI 1914.

Chromonotus vittatus Zubk. — E. 22 III, 13 V, 28 V, pa-
górkki, p. k.

Chr. vitt. a. *interruptus* Zubk. — Tamże.

Chr. hirsutus Faust. — E. 13 X 1915, na drodze.

Pachycerus madidus Oliv. — E. 17 V—21 VI, p. k. i na pagórkach, pospolity, 40 egz.

Bothynoderes signaticollis Gyll. — E. 12 IV—8 VII na drogach dość częsty, 16 egz.

B. strabus Gyll. — E. 15 III—26 V, p. k., raz na *Zygo-phyllum fabago* L.

B. vexatus Gyll. — E. 9 IV, pagórki, p. k., 2 egz.

B. meridionalis Chevr. — E. 4 V, pagórek, 1 egz.

B. elongatus Gebl. — E. 13 III, p. k., na pagórku, 1 egz.

B. partitus Fisch. — E. 26 V, na drodze, 1 egz.

Conorrhynchus conirostris Gebl. — E. 22 III, 5 IV, p. k. po 1 egz.

C. nigriovittis Pall. — E. 18 X 1915, od 9 III—7 VI dość pospolity, p. k., raz na pszenicy, raz na *Zygo-phyllum*.

C. nigriv. v. *kindermanni* Faust. — Tamże.

C. faldermanni Fahr. — Sz. 6 IV, p. k., 1 egz.

C. conicirostris Ol. — Dż. 31 V 1914.

C. hololeucus Pall. — E. 9 III, wzg., p. k.

Lixus kraatzi Cap. — E. 4 V, 10 V, 6 egz. ze *Suaeda* sp.

L. myagri Ol. — E. 9 IV, p. k., 1 egz.

L. ascanii a. *wagneri* Luc. — E. 26 VI z grabu, 1 egz.

L. polylineatus Petri. — E. 22 III, 4 V ze *Suaeda* sp., 2 egz.

L. flavescens Boh. — E. 10 V ze *Suaeda*, 2 egz.

L. astrachanicus Faust. — E. 9 IV p. k.; S. 25 IV ze śliwki, po 1 egz.

L. cardui Oliv. — E. pospolity wszędzie od 4 V—8 VI; O. 11 V z róży; Dż. 1 VI 1914.

L. elongatus Goeze. — O. 2 VI z ostów, 19 egz.

Larinus onopordi F. v. *maculatus* Fald. — Dż. 1 VI 1914.

L. latus Hrbst. — O. 8 VI, 16 VI z ostów; Dż. 1 VI 1914.

L. latus v. *cirsii* Stev. — Tamże.

L. ochroleucus Cap. — Zw. 5 VI, 11 VI, 13 VI; E. 17 VI z ostów.

L. minutus Gyll. — E. od 17 III—7 VI, pospolity, p. k., na ostach i na *Centaurea iberica* Trev.

L. jaceae F. — O. wawóz 2 VI—16 VI z ostów.

Lachnaeus horridus Reitt. — E. 9 VI z łąki, 1 egz.

Bangasternus orientalis Cap. — O. 24 V, 2 VI, 5 egz.

Rhinocyllus schönherri Cap. — E. 28 V, 1 VI, 4 VI, 7 VI z ostów i *Centaurea iberica*.

Rh. conicus Fröhlich. — E. III, VI.

Rhytirrhinus gibbus Kolen. — Zw. 29 IV; E. 26 VI, po 1 egz.

Phytonomus punctatus F. — Dz. 31 V 1914.

Ph. variabilis Hrbst. — Sz. 17 IV, 30 V z roślin łąkowych i koniczyny.

Arthrostenus fullo Stev. — E. 10 VI, na ziemi, nad rzeką, 1 egz.

Dorytomus validirostris Gyll. — E. 29 III, na świeżym pniu topolowym, 1 egz.

D. minutus Gyll. — Sz. 29 VI, 1 egz.

D. melanophthalmus Payk. — E. 8 V z topoli, 1 egz.

Smicronyx scops Tourn. — S. 25 IV ze śliwki, 1 egz.; określona przez E. Reittera pod ?

S. tartaricus Faust. — E. 27 IV, 5 V; O. 11 V, 8 VI; Zw. 29 IV; S. 16 IV, z grabów, wierzby, z roślin.

Bagous tempestivus Hrbst. — E. 4 V, z roślin na mokrej łące, 1 egz.

Rhyncolus cylindricus Boh. — E. 1 IV, z próchna grabowego, 1 egz.

Amalus haemorrhous Hrbst. — Sz. 29 VI, z roślin.

Sirocalus floralis Payk. — E. 13 IV, 5 V, z roślin polnych.

Ceutorrhynchus faeculentus Gyll. — E. 5 V, 9 V, ogród, z roślin, po 1 egz.

C. constrictus Marsh. — E. 28 IV, 4 V, z roślin kwitnących.

C. turbatus Schultze. — S. 16 IV, 5 V, z roślin obficie.

C. senilis Schultze. — E. 7 IV, z traw, 1 egz.

C. erysimi F. — E. 13 IV, 21 IV, z roślin łąkowych, 2 egz.

Baris kirschi Desbr. — E. 10 VI, w lot nad rzeką, 1 egz.

B. laticollis Marsh. — E. 3 III, 8 III, pole, p. k., 3 egz.

B. timida Rossi. — E. od 21 IV — 28 VI, pojedynczo, na ziemi.

B. scolopacea Germ. — E. 4 V, 10 V, 4 VI, na *Suaeda*, 7 egz.

B. angusta Brull. — Zw. 29 IV, 5 V, z roślin, 12 egz.

Sphenophorus piceus Pall. — E. 9 VI, na trawie, 2 egz.

Calandra granaria L. — E. 3 II, z ryżu.

- Anthonomus spilotus* Rdtb. — E. 9 V, z roślin, 1 egz.
Lignyodes enucleator Panz. — E. 8 V, 9 VI, z jesionu, 2 egz.
L. suturatus Fairm. — E. 8 V, z jesionu, 3 egz.
Tychius 5-punctatus L. — A. 28 III, E. 3 IV, p. k.; Ka-
 5 V; E. 27 V, z roślin.
T. 5-punct. a. tauni Fricken. — Tamże.
T. 5-punct. a. connexus Reitt. — Tamże.
T. moravitzii Becker. — Sz. 29 VI, z *Melilot. officinalis*,
 2 egz.
T. flavus Becker. — Sz. 29 VI, *Melil. offic.*, masowo.
T. argentatus Chev. — Dż. 2 VI 1914.
T. haematopus Gyll. — Tamże.
T. junceus Reich. — O. 11 V, z krzewów, 2 egz.
T. tomentosus Hrbst. — Zw. 20 V, z roślin, 1 egz.
Miccotrogus cuprifer Panz. — E. 5 V, ogród, 1 egz.
Sibinia meridionalis Bris. — E. 10 V, z *Alhagi camelorum*
 Fisch., 17 egz.
S. vittata Germ. — E., Zw., O., Sz. 29 IV—29 VI, z ro-
 ślin, 13 egz.
S. cana Hrbst. — E. 30 IV, 8 V, z roślin, 3 egz.
S. roelofsi Desbr. — E. 27 V, 12 V, z *Lepidium vesica-*
rium L.
S. viscaria L. — E. 18 VII.
S. bipunctata Kirsh. — E. 24 IV, 28 IV, po 1 egz. z roślin.
Orchestes alni L. — O. 8 VI.
O. alni a. saltator Geoffr. — E. 28 V, z grabu.
O. alni a. 4-maculatus Gerh. — E. 22 IV, 26 V, z grabu
 i jesionu.
Gymnetron pascuorum Gyll. — E. 14 V, z *Verbascum*.
G. pasc. v. carinatum Jacobs. — E. 10 V, z *Alhagi ca-*
melorum.
G. jucundum Reitt. — E. 24 V.
G. antirrhini Payk. — E. 14 V, z *Verbascum*.
G. bipustulatum Rossi. — E. 12 IV, z roślin wodnych, 2 egz.
G. bipust. a. rubripes Reitt. — E. 14 V; Sz. 30 V, z *Ver-*
bascum.
G. thapsicola Germ. — E. 9 V, 14 V, z *Verbascum* obficie;
 Zw. 20 V, na *Scrophularia*, 6 egz.

Cionus scrophulariae L. a. *ferrugatus* Reitt. — E. 14 V z *Verbascum*; Zw. 20 V, po 1 egz.; O. ze *Scrophularia* 24 V, 9 egz.

C. caucasicus Reitt. — O. 24 V ze *Scrophularia*, 1 egz.

Nanophyes nitidulus Gyll. v. *nigromaculatus* Pic. — E. 9 IV; S. 25 IV; Sz., Zw. 29 IV, pojedynczo z roślin wodnych.

N. caucasicus Desbr. — E. 4 V, 1 egz.

Apion sulcifrons Herbst. — E. 23 III.

A. steveni Gyll. — E. 23 III; Sz. 29 VI, po 1 egz.

A. stolidum Germ. — E. 9 IV, 24 IV; Zw. 29 IV, po 1 egz.

A. opeticum Bach. — E. 12 IV — 26 VI z koniczyny, łąki, grabów.

A. urticarium Hbst. — O. 26 IV z *Urtica*, 4 egz.

A. squamosum Faust. — E. 11 V.

A. seniculus Kirb. — E. 5 IV z koniczyny obficie; S. 16 IV.

A. aestivum Germ. v. *ruficus* Germ. — E. 5 V; O. 24 V po 1 egz.

A. malvae F. — S. 25 IV ze śliwki, 2 egz.; E. 7 V z krzewów, 1 egz.

A. uestimatum Faust. — E. 10 IV — 8 V dość pospolicie.

Rhynchites interpunctatus Steph. — E. 24 IV, obficie z krzewów.

Rh. ruber Fairm. O. 11 V wąwóz z *Crataegus*, 4 egz.

IPIDAE.

Scolytus rugulosus Ratzb. — E. 7 VI na pniu grabowym.

Sc. rugul. v. *fauveli* Reitt. — E. 27 IV pod korą suchej moreli, 1 egz., martwy.

SCARABAEIDAE.

Trox fabricii Laich. — E. 27 IV, 12 V, 22 V, na światło lampy.

Rhyssenus asper F. — E. 15 III, p. k.; 29 V w lot.

Pleurophorus apicipennis Reitt. — E. 16 III — 4 VI, p. k. częsty; 22 VI w lot na łące wilgotnej, 46 egz.

Aphodius erraticus L. — E. IV, ekskrementa.

A. erraticus L. a. *lineatus* Torre — E. 12 IV; 13 IV; A. 2 V, ekskrementa.

A. errat. a. *fumigatus* Muls. — E. tamże.

- A. subterraneus* L. a. *fuscipennis* Muls. — O. 22 VI w lot, 1 egz.
- A. fimetarius* L. — Er. 9 X 1915; E. 22 III; S. 31 III; A. 2 V, ekskrem., nawóz.
- A. granarius* L. — E. 16 III, 24 III, ekskrem., obficie.
- A. granar.* a. *brunnescens* Reitt. — Tamże.
- A. granar.* a. *suturalis* Fald. — Tamże.
- A. nitidulus* F. — E. 13 X 1915; 23 IV, ekskrem.
- A. brunneus* Klug. — E. 23 IV, ekskr. człowieka, 1 egz.; I. 1 V, 2 egz.
- A. granulifrons* Reitt. — E. 8 III, 22 III, stare ekskr. ośle.
- A. immundus* Creutz. — E. IV, 1 egz.
- A. varians* Duft. — E. 23 IV, 10 V, ekskrem.; Sz. 17 IV, ekskr. ludzkie masowo.
- A. varians* a. *ambiguus* Muls. — Tamże, obficie.
- A. varians* a. *purpurascens* Eichl. — Sz. 17 IV, 3 egz.
- A. merdarius* F. — E. 29 III na padlinie obficie; S. 31 III; E. 10 IV — 17 IV; I. 1 V; A. 2 V.
- A. quadriguttatus* Hrbst. — E. 10 IV, ekskrem.; 13 IV — 17 IV, przynęta z wnętrzn. kurzych.
- A. quadrigutt.* a. *cruciatus* Muls. — Tamże.
- A. quadrigutt.* a. *astaurus* Fuente. — Tamże.
- A. thermicola* Er. — I. 1 V, ekskr. człowieka; K. 2 V po 1 egz.
- A. melanostictus* Schmidt. — E. 15 X 1915; 4 III, 22 III, ekskr. ośle, masowo.
- A. inquinatus* F. a. *nubilus* Panz. — E. 31 III, ekskrem.
- A. inquin.* a. *centrolineatus* Panz. — Tamże.
- A. obliquatus* Reitt. — E. 8 III, p. k., 1 egz.
- A. prodromus* Brahm. — E. 3 III, wysiany z liści; A. 2 V.
- A. punctatosulcatus* Sturm. — E. 22 III, ekskr. ośle; 29 III, 15 IV, wnętrzn. kurze, przynęta; S. 31 III, ekskr. ludzkie i bawole.
- A. serotinus* Panz. — E. 15 X 1915, ekskr. obficie; 8 III w lot.
- A. satellitius* Hrbst. a. *planus* Schmidt. — E. 13 IV, 31 V; S. 16 IV, 22 IV, ekskrem.
- A. luridus* F. — E. 22 III—15 IV; A. 2 V, ekskrem, padlina.
- A. luridus* a. *apicalis* Muls. — A. 2 V, tamże.
- A. luridus* a. *nigripes* F. — Tamże.

Scarabaeus sacer L. — E. 17 IV—7 VI, ekskrem., pojedynczo
Sc. pius Illig. — Dż. 1 VI 1914.

*Gymnopleurus mopsus*¹⁾ Pall. — E. od 10 IV—24 VI, pospolity w ekskrem. i na padlinie; Dż. 31 V 1914.

G. serratus Fisch.²⁾ — E. 9 III—14 VI wszędzie pospolity; I. 1 V; A. 2 V; Dż. 1 VI 1914.

Sisyphus boschniaki Fisch. — Ka. 27 V, ekskrem., 4 egz.

Oniticellus festivus Stev. — Ka. 27 V, ekskrem., 1 egz.

O. pallipes F. — E. 22 IV—21 VI, wszędzie pospolity w ekskrem.; Dż. 1 VI 1914.

O. fulvius Goeze. — E. 18 X 1915; 22 IV, ekskrem., 2 egz.

Onthophagus amyntas Oliv. — E. od 8 IV—23 IV, pospolity w ekskrem. bawolich i ludzkich; I. 1 V.

O. ovatus L. — E., Sz. 6 IV—21 VI; I. 1 V, ekskrem., wnętrzości kurze.

O. furcatus F. — E. 13 X 1915; Er. 10 X 1915; E. 25 III—8 IV, ekskr. ludzkie.

O. speculifer Solsky. — E. 21 IV.

O. marginalis Gebl. — E. od 31 III—20 VI pospol. w rozmaitych ekskrem.

O. truchmenus Kolén. — E. 8 IV, 13 IV, 23 IV; I. 1 V, pojedynczo w ekskrem.

O. pygargus Motsch. — I. 1 V, ekskr. ludzkie, 3 egz.

O. fissicornis Kryn. — I. 1 V ekskr. ludzkie, 1 egz.

¹⁾ 23 IV obserwowałem dość długo parę *G. mopsus* Pall., toczącą kulę nawozu; samica w ciągu $\frac{1}{2}$ godziny 11 razy zagrzebała się w ziemi, badając widocznie grunt; samiec pozostawał na straży kuli, broniąc jej od wielkiej mrówki, która się ciągle ku niemu zbliżała. Gdy ostatni raz, zagrzebawszy się, ♀ długo nie wracała, pozostawił on wkońcu kulę i sam zakopał się w ziemię.

²⁾ Innym znów razem 4 VI byłem świadkiem walki o kulę między *G. serratus* a *mopsus*. ♀ pierwszego z nich toczyła kulę, podczas czego napastował ją ♂ *mopsus*, chcąc kulę odebrać. ♀ najpierw z siłą odrzucała go głową, co było jej łatwo, jako znacznie większej, pomimo to *mopsus* ciągle powracał; wtedy objęła kulę środkowymi i tylnymi nogami, a przednimi mocno go precz odrzuciła. Udał się on wtedy do drugiej pary *serratus*, toczącej kulę; tutaj tegi ♂ *serratus* zwarł się z nim na podobieństwo atlety i przerzucił go przednimi nogami daleko poza siebie. I tutaj ♀ zagrzebywała się w ziemi, szukając odpowiedniego miejsca, a ♂ pilnował kuli.

O. fracticornis Preyssl. — Er. 9 X 1915; E. 29 III — 20 VI; A. 2 V, ekskrem. rozm., padlina.

O. vacca L. — E. V.

O. suturellus Brullé. — E. 26 IV, przynęta z wnętr. kurzych, 7 egz.

O. cruciatus Mén. — E. 13 IV—26 IV; O. 11 V.

O. lucidus Strm. — E., S. 22 III—5 VI, rozmaite ekskrem., wnętrzości kurze.

Caccobius schreberi L. — E. 12 IV—21 VI; I. 1 V, ekskr., wnętrzn. kurze.

C. histeroides Mén. — E., S. 16 IV—31 V, ekskrem.

Copris hispanus L. — E. 15 IV—5 VI, pojedynczo, ekskr., padlina; Dż. 31 V 1914.

C. lunaris L. — E. 31 V, 7 VI, ekskrem.

C. lunar. v. corniculatus Muls. — K. 1 V, p. k., 1 egz.

Onitis humerosus Pall. — E. od 31 III—9 VI, pospolity na ekskrementach.

O. humeros. v. viridis Pall. — Tamże.

O. humeros. v. cyaneus Pall. — Tamże.

O. damoetas Stev. — E. 13 IV, 31 V, ekskrem. po 1 egz.

Chironitis furcifer Rossi. — E. 26 IV—16 VI; O. 24 V, ekskr. i wnętrzn. kurze.

Ch. pamphilus Mén. — E. 15 X 1915; 7 VI—21 VI, ekskrem. rozmaite.

Glaphyrus calvaster Zaitzew¹⁾ — Zw. na pagórkach 14 V, 1 egz. na kwiatach, 3 w lot, same samce; z tych 2 egz. w mojej kolekcji, 2 w muzeum w Tyflisie.

Gl. caucasicus Kr. — Dż. 31 V 1914.

Amphicoma eichleri Zaitzew²⁾ — E. 5 V, 9 V, 12 V, 17 V, z *Lepidium draba* L. i *vesicarium* L. oraz z *Achillea* do 20 egz.

A. bombylifformis Pall. — E. 4 V, 10 V, 17 V, z *Lepidium draba* L. i z *Achillea*.

Rhizotrogus rufis Reitt. — E. 26 III, p. k.

Amphimallus caucasicus Gyll. — E. 26 III, p. k.

A. erivanicus Reitt. — E. 25 III—25 VI; do 27 V, tylko

¹⁾ Zapiski Nauczno-Prykl. Otd. Botan. Sada. Wyp. III. Tiflis 1923.

²⁾ Tamże.

p. k.; latające łowilem pierwszy raz dopiero 19 VI; 25 VI na polu z lucernę w lot 23 egz.

Polyphylla olivieri Lap. — E. 20 VII, na światło lampy, 1 egz.

Microphylla pauper Hampe. — E. 17 VI w lot na pagórku o zmierzchu, 5 egz.

Tanyproctus persicus Mén. — Zw. 29 IV, z roślin, 1 egz.

Adorelus discolor Fald. — E. 23 VII na światło lampy, 1 ♂.

Pharaonus caucasicus Reitt. — Zw. 3 VI, 13 VI z *Achillea*, 3 egz.

Blitopertha lineolata Fisch. — E. 7 V, 8 V, masowo z rozmaitych roślin kwitnących; O. 2 VI z *Achillea*.

Anisoplia leucaspis Lap. — E. 26 V—25 VI t. j. do żniw, obficie na kłosach pszenicy.

A. reitteriana Sem. — E. 10 VI z trawy, 1 egz.; Dż. 1 VI 1914.

A. austriaca sbsp. *major* Reitt. — E. 7 VI—25 VI, na pszenicy, raz 33 egz.

A. austr. sbsp. *kurdistana* Reitt. — E. 20 VI, 1 egz., z pszenicy, wśród wielu egzemplarzy poprzedniej; na Kaukazie dotąd nie napotkana; Zaitzew przypuszcza, że tutaj jest granica obydwóch ras. W muzeum Tyfliskiem widziałem tylko 1 egz. z Bajburtu — Armenia turcica.

Oryctes nasicornis L. — E. 24 III, martwa ♀ zeszłoroczna; w III 2 gąsienice w próchnie wierzby.

Pentodon idiota Hrbst. — E. 8 IV—7 VI p. k., na drogach, 9 egz.

P. idiota v. *ottomanus* Reitt. — Dż. 31 V 1914.

Valgus hemipterus L. — E. 28 IV, na ziemi, 1 egz.

Tropinota hirta Poda. — E. 7 IV, na kwiatach; Dż. 31 V 1914.

Tr. seniculus Mén. — E. 4 V z *Lepidium draba*, 1 egz.

Tr. suturalis Reitt. — E. 24 III—5 VI, pospolita, wielki szkodnik, masowo na kwiatach drzew owocowych, szczeg. na pigwach; raz 26 IV obficie na przynęcie z wnętrz. kurzych; Dż. 31 V 1914.

Oxythyrea funesta Poda. — Dż. 31 V 1914.

O. cinctella Schaum. — E. 1 IV—8 VI; Dż. 1 VI 1914,

wysiana z próchna grabowego, na kwiatach drzew owocowych, szceg. na pigwach, na wnętrzościach kurzych na przynętę.

O. noëmi Rch. — Dż. 31 V 1914.

Stalagmosoma albella Pall. — Dż. 31 V 1914.

Aethiessa rugipennis Burm. — Ka. 27 V; O. 2 VI, z *Onopordon*.

Potësia speciosa Adams. — E. 19 VI, w parku, 1 egz.

P. cuprea F. v. *alboflagellata* Olsuf. — E. gąsienice, wydobyte w marcu.

P. cuprea v. *splendidula* Fald. — Dż. 1 VI 1914 z próchna wierzby; owad doskonały, wylął się 23 VII; Dż. 31 V 1914.

P. cuprea a. *araxicola* Reitt. — Dż. 31 V 1914.

P. hungarica Hrbst. — Ka. 27 V z *Onopordon*, 1 egz.

P. hungar. v. *armeniaca* Mén. — Tamże, 1 egz.

Résumé.

L'auteur, en qualité de médecin-major, séjourna dans les lieux indiqués ci-dessus à partir du 13 octobre 1915 jusqu'au 24 juillet 1916 en consacrant ses loisirs à collectionner des coléoptères.

Tout la contrée, c'est à dire la vallée de la rivière Aras (Arax), a été plusieurs fois visitée par des entomologistes, pourtant sans qu'un index spécifié comprenant la période d'une année entière, eût paru jusqu'ici.

La contrée mentionnée, au point de vue de sa faune, si l'on veut tenir compte de la division instituée par Satounine, fait partie de la région orientale des steppes transcaucasiens, laquelle avec la faune typique aralo-caspienne propre aux steppes de la Transcaucasie orientale ainsi qu'avec les espèces des régions fauniques limitrophes, occupe un espace restreint.

Géologiquement, la faune de la dite région est celle des formations les plus récentes de la Transcaucasie, vu que ces steppes dans une époque relativement peu éloignée, étaient encore couverts par la mer, qui ne s'est retirée, que pendant la période post-glaciaire.

Pendant l'excursion naturaliste entreprise en 1914 à travers le Caucasse par l'auteur, celui-ci séjourna à partir du 30 mai jusqu'au 4 juin à Djoulfa, sur la frontière perse. Cette localité faisant, sous le rapport faunique, partie de la région orientale

des steppes transcausiens, les espèces collectionnées ont pu être incorporées dans l'index présent.

L'auteur a pu découvrir plusieurs nouvelles espèces et variétés, décrites soit par lui même, soit par d'autres auteurs, en partie ailleurs et dans l'index ci-après :

Tachys quadrisignatus Dftschm. v. *fortepunctatus* Eichl.¹⁾

Harpalus (Actephilus Steph.) *fleischeri* Eichl.¹⁾

Amara (Triaena Lec.) *fulvipes* Serv. v. *etschmiadsina* Eichl.¹⁾

Apristus zaitzevi Eichl.¹⁾

Cymindis andreae Mén. a. n. *centromaculata* m.

Tâche sombre au centre des élytres sans pattes latérales.
Etschmiadsin V 1916.

Cym. andreae Mén. a. *immaculata* Eichl.¹⁾

Saprinus maculatus Rossi a. n. *confluens* m.

Points noirs sur la partie supérieure des élytres fondus avec la tâche centrale. Etschmiadsin V, VI 1916.

Helophorus minutus Rey ssp. *eichleri* Orch.²⁾

Bulaca lichatschowi Humm. a. n. *biancora* m.

Tous les points centraux des élytres fondus en dessin commun, représentant une double ancre. Etschmiadsin VI 1916.

Cardiophorus sacratus Er. v. n. *maculatus* m.

Diffère de la forme typique par la couleur brique des angles de devant du prothorax et par une petite tâche noire de chaque côté, sur la partie supérieure du bord extérieur du prothorax.
Etschmiadsine V 1916.

Zonabris calida Pall. a. *interrupta* Eichl.¹⁾

Zon. calida Pall. a. *maculata* Eichl.¹⁾

Zon. alienigera Heyd. a. *eichleri* Fleischer.³⁾

Stenodera caucasica Pall. a. *immaculata* Fleischer.³⁾

Aphodius varians Dftschm. a. *purpurascens* Eichl.¹⁾

Glaphyrus calvaster Zaitzew.⁴⁾

Amphicoma (Eulasia Truq.) *eichleri* Zaitzew.⁴⁾

¹⁾ Bulletin entomologique de la Pologne, T. III, 1924. Nouvelles espèces et variétés des coléoptères du Caucase et de l'Asie Mineure. Dr. W. Eichler.

²⁾ Au sujet de quelques *Helophorus* par A. d'Orchymont. Estratto degli Annali del Museo Civico di Storia Natur. di Genova. Serie 3, Vol. X, 25 II 1926.

³⁾ Remarquables aberrations des coléoptères par Dr. A. Fleischer. Wiener Entomolog. Zeitung, 38 vol., 4-8 livr., 15 VI 1921.

⁴⁾ Journal de la Section des sciences appliquées du Jardin Botanique. 3 livraison. Tiflis 1923. Ph. Zaitzew.